

ȘCOALA NOASTRA

Revistă pedagogică culturală a corpului didactic primar din jud. Sălaj

LA COMEMORAREA NAȘTERII LUI SIMION BĂRNUȚIU*).

Stăpânit de un profund sentiment de pietate, recunoștință și admirație, mă închin cu cuvenita smerenie și umilință țărânei care cuprinde în sânul său osemintele celui mai mare dascăl și patriot al Națiunii din secolul al XIX. preafericitul și pururea proslăvitul în conștiința națională: *Simion Bărnuțiu*.

Emoția ce mă copleșește în aceste momente de înălțare și reculegere sufletească este cu atât mai mare și mai justificată, întrucât în calitatea mea de revizor județean, conducător și îndrumător al învățământului național din acest colț de țară, î-mi este rezervat rolul a cultiva și intensifica, în colaborarea tovarășilor mei de muncă: conștiința națională, care a constituit baza ideologiei lui Simion Bărnuțiu și care conștiință coborându-se în formă de limbi de foc în cele 50.000 suflete de pe Câmpul Libertății în 1848, electrizate prin cuvântul marelui patriot, a ținut trează aceasta conștiință și a cimentat focul sacru al naționalismului, care timo de 70 ani a preparat terenul pentru înfăptuirea idealului național, Unirea pe veci a tuturor Românilor, în aceleași granițe și sub un singur sceptru.

Cultul sentimentului de recunoștință pentru marii înaintași este cea mai aleasă podoabă a unui popor. Grandioasa întrunire și manifestația de azi probează cu prisosință acest sentiment nobil, de care

*) Idei din discursul rostit la serbările dela Bocșa Română, aranjate de către Societatea Culturală „Sălăjana” cu prilejul împlinirii a 125 dela nașterea lui Simion Bărnuțiu și inaugurarea distribuției bibliotecilor populare din Sălaj.

sunt cuprinse sufletele noastre pline de evlavie creștinească când ne prosternem în fața memoriei aceleia, care o viață întreagă de muncă laborioasă și-a jertfit-o pentru libertatea poporului. În viziunea sa de idealist fanatizat a întărit și cultivat sentimentul național pentru realizarea visului milenar. Dacă nu i s'a dat să ajungă înfăptuirea idealului, au rămas și s'au moștenit din generație în generație ideile sale, prin razele cărora s'a încălzit și alimentat sufletul colectiv al nației întregi, rupând pentru vecie cătușele seculare și unind frații din cele patru părți desrobite. Prin aceasta putere mistică, ce-a exercitat-o asupra posterității, *Simion Bărnuțiu* a devenit un *adevărat pedagog național*, croind calea pe care trebuia să-o străbată urmașii.

Știm, că înainte de înfăptuirea idealului național, poporul Rmân de pe aceste plaiuri a trăit într'o perioadă de sbucium colectiv, stropită cu lacrimile suferinței și'n nădejdea unei zile senine pe care o vesteau cu tărie după inspirațiile lui S. B. profeții neamului, ca tot atâtea făclii aprinse, chemate să risipească bezna ignoranței și ca luceferi luminoși să arate calea neamului nostru, călăuzindu-i pașii spre biruință.

Școala sătească din Ardeal a prins acest suflu și înainte de Unire și prin „activitatea ei era pusă în slujba idealului național și era pătrunsă de un adânc sentiment religios-moral, întărit de credința strămoșească a poporului nostru.“

„Prin vechii dascăli dela școalele sătești s'au păstrat neștirbite tradițiile poporului nostru, cântecul bătrânesc cu accent de luptă voinicească, doinele trăgănite, graiul arhaic, portul atât de variat și jocurile flăcăilor cari fac deliciul străinilor cari le văd.

„Școala și biserica satului erau chivernisitorii sufletului românesc pe care l-au transmis generațiilor următoare“. („Satul și Școala“ No. 10—1933).

Dacă în trecut școala satului a activat în ideile plantate în sufletul poporului în 1848 pe Câmpul Li-

bertății dela Blaj, nu e mai puțin adevărat că astăzi mai mult ca ori când, la baza activității ei trebuie așezate ca o piatră de granit sentimental religios-moral și la comemorarea a 125 ani dela nașterea și 69 ani dela moartea marelui Simion Bărnuțiu, propovăduitorul acestui sentiment, să ne primenim puterile pentru continuarea muncii de consolidare și regenerare națională. Și de câte ori ne vom simți oboșiți și slăbiți în opera noastră, de ridicarea poporului, să alergăm la acest mormânt pentru a ne adăpa din ideile propovăduite de cel ce-și doarme aici somnul de veci.

Și în special, noi, dascălii sălăgeni, avem mare nevoie de aceasta forță spirituală. În așezarea geografică și demografică avem o situație excepțională față de alte județe. Excepțională este și munca ce trebuie să o prestăm și lupta ce-o avem de susținut împotriva dușmanilor culturii și ființei noastre naționale. Câmpul de muncă se lărgeste tot mai mult. Ne așteaptă continuarea operei de purificare și regenerare socială. Analfabetismul, ignoranța, nivelul moral scăzut, curente subversive, o ideologie bolnăvicioasă care stăpânește societatea, sunt dușmanii noștri, cari se opun cu toată dârzenia realizărilor pe cari le urmărim.

Evident că în fața acestei situații se reclamă o acțiune mai pronunțată și mai intensă. Este lupta luminei contra întinericului; munca constructivă, pusă la valoare, contra inerției și superficialității; a moralei contra desfrâului; a ordinii și disciplinei contra dezagregării sociale și a doctrinelor socialiste extreme; a sentimentelor nobile contra animalului; a idealului național — concretizat în limbă, credință, tradiție și patrie — contra internaționalismului; a idealului suprem — D-zeu — contra ateismului.

Dacă școala veche — tradițională — a satului legată de tradiția și aspirațiile poporului a susținut dealungul veacurilor de furtună un neam întreg, cu atât mai sigur va susține ea acum, când alături de masa populară avem și o pătură intelectuală bine

pregătită. (Satul și Școala.) Prin inaugurarea primei biblioteci populare, prin munca și entuziasmul tineretului universitar se perpetuă în masele poporului cultura. Exprim cele mai sincere mulțumite în numele școlii naționale din județ.

Sufletul colectiv al dascălimii strălucește în o adevărată și nobilă splendoare, pe lângă toate impedimentele cari caută să-i paralizizeze acțiunea.

Valoarea și rostul covârșitor al învățătorimei în opera de consolidare națională este incontestabilă și va ținea vecinic aprinsă candela iubirii și recunoștinței, la altarul comun, pentru marile figuri din evoluția culturală și națională a nației. Ea va veghea cu toată energia patrimoniul național moștenit dela înaintași și-l va transmite din veac în veac posterității.

Să mi se îngăduie deci, ca — în aceste sentimente — să aduc prinosul de recunoștință memoriei lui Simion Bărnăușiu, celui mai mare fiu al Sălajului și Apostolul neamului, închinând în semn de adâncă și pioasă venerație, în fața mormântului, stindardul învățământului primar din acest județ, implorându-i dela Atotputernicul, odihnă în pământul României libere și binecuvântarea memoriei din veac în veac.

D. Mărgineanu.

CURSURILE DE VARĂ DELA SIBIU.

La glasul sfânt al Asociației Învățătorilor din România, de a da avânt mai puternic propoziției Neamului pe căile culturii și civilizației, au răspuns până la 300 de învățători din toate unghiurile țării, venind la Sibiu spre a deslega și asimila probleme și curente cari frământă lumea pedagogică dela noi și din străinătate.

Cursurile de vară dela Sibiu, al IV-lea ciclu după cele dela Brașov din 1930, dela Cluj din 1931 și iar dela Brașov din 1932, au fost cred cele mai bine organizate.

În Sibiu, oraș cu vechi tradiții culturale și istorice și-au dat întâlnirea cei mai distinși oameni ai științei și culturii române, pentru a-și spune cuvântul lor plin de lumină și dragoste de Neam, celor aproape 300 de învățători, veniți dintre Tisa și Nistru. — Dat fiindcă spațiu revistei noastre nu ne îngăduie a reda în detalii toate problemele de pedagogie și cultură generală, puse cu măiestrită dibăcie de conferențiarul cursurilor dela Sibiu, mă voiu mărgini a expune în linii generale aci sistemele de educație preconizate de diferiți pedagogi și diferite probleme cari agită omenirea de azi, iar în partea a doua voiu da câteva relatări asupra excursiunilor organizate de Asociație cu ocazia cursurilor, trezind după puțință și în sufletele cititorilor aceiași dragoste de Neam și Țară care s'a renăscut și în sufletul meu cu ocazia desfășurării lor.

I.

Omenirea străbate azi epoca celor mai grozave frământări, epoca tuturor crizelor și scadențelor. Reîntorcerea la normal s'a încercat prin atâtea schimbări de regimuri de guvernare, prin atâtea conferințe internaționale -- cu aproape tot atâtea lamentabile eșecuri — și la normal nu s'a revenit.

Nu s'a revenit că mai este o «criză morală» (Ghidionescu) o «criză a idealului de cultură» (Rădulescu-M.) Dl prof. univ. Ghidionescu prin conferința sa: Educația caracterului moral, ca trăsătură de unire între educația personalității și educația omenirii și Dl Rădulescu-Motru, prin conf. sa: Vocația, ne învederează până la evidență rolul mare al școlii în scoate-

rea omenirii din acest impas și a o pune pe calea adevăratei evoluții, formând caractere morale, căutând vocațiile.

Dl prof. univ. Florian Ștefănescu-Goangă prin trei conferințe despre individualitate, împreunate cu proiecții, ne împărtășește ultimele cercetări asupra legilor cari guvernează individualitatea, asupra celor 3 mari cauze: ereditatea, maturizarea și mediul, iar pentru cunoașterea individualității ne dă 4 metode: de observare, a aprecierii, chestionarului și metoda testelor. Ds. Victoria Pintilescu dela inst. de psihologie experimentală a univ. din Cluj, printr'o admirabilă conferință ne expune problema «copiilor supra dotați,» îndemnându-ne la cultul valorilor, «copii dotați sunt valorile societății de mâine».

Cunoscutul propagandist cultural, profesor, medic Dr. Gh. Preda, ne pune chestiunea psihologiei copiilor anormali: de generații-superiori, medii și inferiori, însuflându-ne respectul și devotamentul față de cei slabi, de cei învinși, de cei desarmați.

Dl Liviu Roșca dela inst. de psih. experimentală din Cluj, prin conf. sa: *Higiena mintală*, analizează cele 3 cauze: ereditare, organice și psihologice sau morale a boalelor mintale insistând și asupra remediilor, la fel cu multă competență, în a doua conf., a pus problema eredității.

Marele prieten a învățătorilor, S. Mehedinți, pune problema criteriilor după cari se poate judeca evoluția unui popor, cari sunt: *civilizația* — suma descoperirilor tehnice — tehnica materială și *cultura* — suma evoluției sufletești — tehnica sufletului. Drumul spre civilizație și cultură: «drumul dela muncă la carte care e cu mult mai scurt ca drumul dela carte la mâncă».

Dl I. I. Gabrea, ne face o largă și documentată expunere asupra structurii școlii românești și organizării școlii primare pe baza ultimelor date statistice, în a doua conferință: *Propagandă culturală*, arată mijloacele de propagandă și atitudinea propagandistului.

Dl prof. D. Teodosiu, conferențiază despre: Om și formarea omului. Intr'o altă ședință, Dl Teodosiu, ne-a stat la dispoziție în deslegarea diferitelor probleme asupra actualității pedagogice.

La interpretările colegilor cursiști asupra manualelor șco-

lare, școalelor de experiențe, etc., ne-a dat cele mai prețioase orientări și indicii de apreciere.

Dl prof. Popescu-Gruia, în legătură cu individualitatea scoate în evidență problema inconstientului, care colorează viața conștientă și conchide: «De multe ori metodele de cercetare creiază automatismul de gândire și simțire, să fim deci prevăzători spre a nu ucide spontaneitatea, muzicalitatea sufletului».

Cunoscuta scriitoare, profesoară și sincera prietenă a învățătorilor, Dna Izabela Sadoveanu, în două ședințe ne redă câteva aspecte din viața culturală, economică și financiară a Americii: Lumea nouă.

Problema cărții și a bibliotecilor școlare a fost dezbătută cu multă dibăcie de Dnii: prof. Victor Lazăr, Apostol Culea, iar Lucian Bologa dela inst. de psih. exp. pin Cluj, pe baza unor minuțioase anchete, ne dă expuneri asupra lecturii tineretului.

Casa pădurilor prin Dnii ingineri: Dr. Drâmbă, Mihăilescu, Haralamb și I. Heroiu, ne-a mijlocit cunoașterea influenței pădurilor asupra vieții, prăpădului ce s'a făcut prin exploatarea irațională și a mijloacelor de restaurare și exploatare rațională a pădurilor și vânatului.

Dl I. Heroiu, insista asupra creierii de gospodării model. Toate aceste conferințe au fost însoțite de proiecțiuni.

Dl prof. univ. Victor Stanciu a vorbit despre: Bogățiile minerale a României. Dl prof. univ. Dr. Ioan Lupaș prin conferința sa: Trecutul orașului Sibiu, ne înfățișează evoluția orașului dela epoca romană, colonizarea cu elementul teuton, luptele Românilor din jurul Sibiului pentru naționalitate și înfiripările de viață socială și culturală a Românilor în Sibiu, amestecând, din nefericire, și puțin confesionalism.

Dl prof. Horescu dela univ. din București, în două conferințe ne scoate în relief pe cel dintâiu dascăl al umanității, pe primul creștin Plato și figura oratorului și filosofului Cicero.

Dl prof. și scriitor Dongorozi, ne conferențiază despre pedagogul și literatul S. Mehedinți, scoțind în evidență opera marelui nostru om de școală, pusă în slujba ridicării acestui Neam.

Dl prof. Turcaș în conf. s-a Sigarama despre Arta românească, arată că «nu este popor să aibă o artă așa de de-

săvârșită ca României». Măine va veni «era de renaștere» a artei românești, în acest scop învățătorii sunt chemați a transmite modele posterității. Să formăm muzee etnografice. «E criminal acela care lasă să se piardă obiectele de artă românească». Tot Dsa ne-a condus la vizitarea muzeului Brukental din Sibiu, dându-ne explicații și deslușiri.

În 9 Iulie a. c. cursurile au fost vizitate de Dl ministru al Instrucțiunii D. Gusti, cu această ocazie a dat cursiștilor ample relații asupra reformei învăț. primar ce se proiectează iar Dl Stanciu Stoian subdirector general al învăț. primar, expune principiile cari stau la baza proiectelor de reformă. Câteva exemplare de proiecte: lege și programă analitică. au fost lăsate cursiștilor spre cercetare și expuneri de păreri.

Acestea chestiuni și probleme au fost obiectul conferințelor cursurilor de vară dela Sibiu, dar am mai avut o mână de oameni cari ș'au petrecut tot timpul cursurilor în mijlocul nostru: Dl D. V. Ţoni, președintele asoc. generale a învăț. din România, promotorul și animatorul cursurilor, care ne-a luminat adevăratele căi pe cari să mergem spre a ne înălța Neamul și pe noi.

Altul a fost Dl Ion Ciolan, care a fost petrecut tot timpul cursurilor între noi, dându-ne prețioase îndrumări teoretice și practice, referitor în întemeierea de cooperative școlare și la deslegarea multor probleme de actualitate. Am avut apoi zilnic pe marele compozitor muzical T. Popoviciu și fiica sa Lia prof. de muzică, cari ne-au instruit în vederea înjghebărilor de coruri la sate. Cunoscutul artist V. Ion Popa autorul lucrării «Mușcata din fereastră», prin cele două conferințe: Istoricul teatrului și Teatrul școlar și sătesc, a dat cursiștilor câteva noțiuni de ansamblu.

În alte ședințe ne-a demonstrat practic despre dicțiune, grimă, scena, punerea în scenă a unei piese teatrale, etc.

Aceste conferințe au creiat cursiștilor o atmosferă de cultură superioară pe care au trăit-o și o vor manifesta în lupta pentru ridicarea Neamului nostru.

(p. II în numărul viitor).

Ardeleanu Ioan Senior.

EDUCAȚIA MORALĂ ÎN ȘCOALĂ ȘI SOCIETATE.

Educația morală e factorul care conlucrează la consolidarea societăților, instituțiilor și imperiilor. Ea este produsul: familiei, școlii și societății. Cum își exercită fiecare din acești trei factori înrăurirea asupra individului, încă din frageda copilărie, e bine cunoscut. Toți suntem de acord, că familia în cele mai frecvente cazuri, ignorează cu desăvârșire, enunțarea și practicarea principiilor de morală, resădind virtutea și caracterul. Familia, întâia instituție de o valoare incontestabilă — în educația individului — lasă de dorit sub toate aspectele. N'au și nu dau nici cel mai elementar exemplu de bun simț. Copilul crește rău, diformat sufletește, atrofiindu-i și înclinările bune ereditare de are norocul săle posede.

În familie copilul ori e supravegheat prea strict, oprindu-l dela orice manifestare a eului său propriu, ori e lăsat prea liber, ne interesându-se nimeni de acțiunile lui. În primul caz devine un timid, nici odată nu va avea curajul să întreprindă, pe cont propriu o afacere bună. În al doilea caz: un perfid, un feroce s'au chiar un criminal social.

Nu voi insista mult asupra rolului ce-i incumbă familiei în această privință, deoarece actualmente, școala este chemată să deschidă ochii părinților, asupra importanței educației. Deci școala va fi cea care necondiționat va începe educația familiei, pentru a-i da îndrumările și cunoștințele necesare creșterii copilului, nu neglijând în școală însă copilul, care mâine el însuși va deveni cap de familie.

Școala când e în bune relații cu familia, poate cu mari șanse de reușită, să reformeze și să sbiciească din sufletul copilului relele obiceiuri altoite în familie, pe «ulițe» cu copiii răi. Condiția principală pentru educator e să știe profita de momentul oportun și să cunoască bine copilul și familia. Să cunoască psihologia infantilă cu toate ramurile ei, precum și științele cari s'au dovedit a-i fi ajutătoare; Biologia, Fiziologia, Psiho-fiziologia, Patologia, că, sunt multe ramificații și ar trebui o viață de centenar ca să pătrunzi în misterul fiecărei științe, pretenă nedespărțită a psihologiei și pedologiei. Ar trebui ca fiecare învățător — educator — să-și facă studiul în laboratoarele de psihologie infantilă. Or școala chiar

așa cum e azi, poate deveni un mic laborator unde: cauți, studiezi, tragi concluzii, la fiecare fenomen ivit în viața copilului, aplicând pe urmă fiecărui individ tratamentul de care are lipsă și se crede mai eficace în ajungerea idealului suprem; moralitatea individului. Apatia și indolența însă sunt defectele caracteristice, condamnabile pentru orice educator, care nici odată nu va face nimic bun, ci din contra; va strica și va preda pieririi grabnice, atâtea și atâtea suflete cari așteaptă dela el mântuirea.

Nici în școală nu e ușor să faci totul așa cum ai dori, deoarece cele 5-6 ore petrecute în societatea copiilor, sunt insuficiente remedierii tuturor defectelor stabilite, căci cele 18-19 ore petrecute în familie — uneori foarte infectă — cuiburi de imoralități și perversiuni, strică ceace ai făcut sau ai încercat. Pentru aceste motive, educația individului în școală, cu educația membrilor din familie, va merge concomitent. Degeaba voi persista la copii mei, că a fura e păcat și cauzează daune materiale și morale deaproapelui, căci după ce merge acasă, tata sau mama, îl trimite după cucuruzi în grădina vecinului, sfātuindu-l să nu-l vadă nimeni, etc. Când eu îl opresc să nu înjure — și nu mă aude nici pe mine — și acasă aude, înjurându-se și bătându-se, rămâi cu sufletul îndurerat că cei 7 ani de școală n'a putut face nimic din punct de vedere moral. Pentru aceasta spuneam că educația morală din școală, să meargă concomitent cu cea din familie. În șezătorile lunare — dacă se țin — să se atragă atențiunea părinților asupra dezastrului ce-i așteaptă, când ceace se învață și deprinde la școală, ei nu țin cont de ele.

Mulți conducători ai satelor noastre prevăd și știu bine pericolul ce amenință neamul nostru, unde s'au incuibat multe păcate și rele, însă puțini sunt acei cari să sfātuiască pe țaran, lăsând totul la voia întâmplării lucrând după teoria fatalismului. Am întrebat pe un păstor sufletesc, dintr'o comună unde tot soiul de păcate și imoralități se practicau pe o scară întinsă că, de ce nu reacționează, combatându-le căci aduce rușine asupra noastră, mi-a răspuns că «așa a fost obiceiul, așa a fost și înainte cu 40-50 ani». Eu înțeleg că e obicei, dar fiind rău, trebuie cu toată energia, pe toate căile posibile să-l combată și să nu permită ca sub ochii lui, să se desfășoare oribilele orgii.

Deci greșesc toți acci cari cred că țăranului, nu-i permis sau nu-i poți spune unele lucruri prin cari să vadă că sunt mari greșeli pe cari le practică.

Însă precum o ploaie torențială strică sămănăturile, grânele, etc. tot așa observația bruscă, o vorbire vehementă, atăcătoare, atrage ură sau antipatie. În schimb o ploaie lină, e binefăcătoare întregii naturi, o observație blândă, binevoitoare, prietenoasă, oricând va fi primită cu drag și cuvintele tale ș'au găsit ecou în sufletul și inima auditorului.

Crede cineva că e destul să cunoști un rău și prin aceasta am făcut totul, fără să iai atitudine contra acelor cari îl practică strivindu-l. Nici nu știu din ce cauză, evită par'că intenționat să arate țăranului, să observe el însuși un mare păcat și rezultatele funeste ce-l așteaptă. Mulți cred că de-i spui ceva țăranului, referitor la îngrijirea copilului, educația lui nu te ascultă, sau nici nu ia în seamă sfaturile. Ba chiar sfătuiindu-l, nu primește el la început cu mare ușurință. Nici vorbă; de-i spui direct îl supără, deoarece azi «adevărul supără» și ești persiflat sau dușmănit când îl afirmi. Dar oricât ar supăra, trebuie spus. O supăra pe unul, pe altul, însă vor fi și de aceia cari vor recunoaște că «bine zici» și azi unul, mâine altul, va urma sfaturile date. Așa de exemplu vrei să spui că e rău să lași copilul liber, la vârsta cea mai precară, când se nasc instinctele sexuale, să umble noaptea pe «ulițele» satului, vânând prada. E un obicei cu desăvârșire rău și părinții nu-i știu profilaxia, mai bine zis, nu le pasă de așa ceva. Dacă însă le vei atrage atențiunea asupra urmărilor și mai ales asupra urmărilor și asupra inevitabilelor boli sexuale epidemice, e imposibil să nu fie atent la purtarea adolescentului.

Se va riposta că azi e greu să încerci așa ceva, când țăranul numai are încredere în nimeni. E just. Când conduita învățătorului, nu va inspira simpatie și încredere, nu se poate încerca și e superflu. În orice caz însă, fiecare învățător se năzuește să-și câștige simpatia comunei, ș'atunci în înțelegere cu celelalte autorități comunale — dacă sunt conștii — se poate încerca cu succes. Din experiențe și constatările mele proprii, afirm că poți sugera țăranului nostru multe inovații de ordin moral, căci el și așa te consideră ca pe un «mai învățat» și conducător.

Or fi poate și de aceia cari ar zice că «e bine să-l lași

pe țăran în pace», ce ne interesează afacerile lui. Trebuie să știm că interesează, neamul și țara noastră, care pretinde cetățeni integri. Trebuie sfătuiți părinți, tineri, căci în ignoranța lor, «încordă prea tare arcul, sburând săgeata peste obiectiv», iar tinerii orbiți de plăcerile ce le gustă din paharul murdar, microbul murdăriei se așează în țesăturile lui organice, distrugând un element al neamului nostru.

Sfătuiți părinții; asupra epocii pubertăți în care apare institutul sexual. Această epocă critică, care un pedagog german o aseamănă cu «invaziunea barbarilor», când nu e călăuzită, supravegheată și controlată de părinți.

Sfătuiți părinții; să nu înjure în fața copilului, să nu vorbească de rău pe nimeni și să nu batjocorească. Să se poarte cu respect față de părinții lui — bunicii copilului. — Ori cât ar fi de nervos, să se abțină dela manifestări murdare, în fața copilului, a cărui subconștient: înregistrează, depozitează și pe urmă în voluntar reproduce. Urmează deci și e logic, ca el numai vorbe frumoase și fapte bune să audă și să vadă.

Sfătuiți părinții; și locuitorii comunei, că oriunde vor auzi pe un copil, înjurând sau, săvârșind alte lucruri urâte, să-l oprească momentan, să vadă copilul că este supravegheat și că nu numai învățătorul sau părinții, ci toată lumea oprește faptele urâte. În felul acesta iarăși se va feri, că în contact cu alții să nu fie rău, debarasându-se încetul cu încetul de obiceiurile rele.

Când învățătorul, preotul, vor înțelege să fie; sfătuitori în comună și nu vor lăsa nici o abatere nerelevantă, e imposibil ca situația să nu se schimbe. Inceputul e greu, însă, lucrând cu tactică, cu mare prudență, să nu ataci direct pe nimeni, folosind exemple și comparații, cari au un rol eminent.

Cred că fiecare învățător s'ar simți rușinat când ar auzi că un fost elev a lui a devenit un excroc, tâlhar sau un criminal și se mândrește, pe drept cuvânt, cu un elev devenit o persoană marcantă prin calitățile sale morale.

Când vom proceda astfel, în legătură cu familia — căci fără familie nu-mi închipui nici un rezultat fericit — atunci vei avea satisfacția sufletească, că ai dat societății un element pe care nici cea mai destrăbălată societate de imbecili și depravați nu o vor putea abate dela principiile cu cari a fost crescut. Căci cunoaștem cu câtă dragoste și afecțiune își pri-

mește societatea perfidă, pe unii corupți și cum îi târește apoi în noroiul spurcăciunilor lor caractere, desbrăcându-i de haina nevinovăției, pentru ca împreună cu ei să guste din paharul fărădelegilor și să fie apoi batjocoriți și huiduiți, de societatea bună și de indivizii crescuți în spiritul creștinesc moral.

G. Moigrădeanu.

INTELIGENȚA.

I.

GENERALITĂȚI.

Subiectul pare, în primul rând, că este dintre acele care discută teoreticește, numai, unele probleme și ca atare nu și-ar avea justificată existența în coloanele unei reviste ce-și propune mai întâiu de toate cultivarea spiritului practic—concret în care trebuie să trăiască tagma ce o susține și pentru care ea există. Dar, nu din dorința de a contribui cu ceva la sporirea enormei volumnități a teoriei ori de a face apologia celei aflate deja, l-am ales; din contră, socotesc că din considerente practice și cu scop util pentru viața de dascăl am pus chestiunea, speculând în bună parte o teorie și trecând în fapt ceea ce ea mi-ar putea pune la îndemână, pentru câștigarea acestei vieți de apostol. O explicare însă:

Termenul de inteligență a fost interpretat greșit multă vreme, de multe ori chiar exchis din studii psihologice ca un lucru ce nu-și are o natură proprie — de sine stătătoare — sau un sens binedefinit, lipsit fiind de evidență prin sine însuși așa cum se poate observa la celelalte fapte sufletești. Greșala a persistat mereu atât cât viața sufletească a fost cercetată numai analitic. S'a considerat inteligent cel care are o bună memorie sau cel care e atent-intensiv sau extensiv într'un grad mai înalt; gândirea adâncă era socotită inteligență superioară cum de altfel se credea și despre imaginația creaătoare. Rând pe rând sau simultau inteligența a fost redusă la funcțiuni ale intelectului și ca rezultat psihologia a căpătat o serie însemnată de definiții, trăgând o umbră confuză peste una din cele mai importante facultăți mintale.

Și azi, deși într'o epocă de adânci explorări în domeniul vieții sufletești și desăvârșite precizări a fenomenelor petrecute aci, sensul termenului «intelență» rămâne tot confuz pentru mulți care sunt chemați să-l determine, să-l îndrume pe cale succesului ca singurul lucru de care depinde câștigarea fericirii în viață. Cu aceste cuvinte cred că motivul problemei e justificat și sfera lui de răsfrângere e precizată: educatorii, dintre care învățătorii în primul rând.

Înainte de a defini intelența, notez, cu scop de preînțelegere concretă a ei, nedumerirea unui tânăr absolvent de liceu care nu putea crede cum un coleg al lui de școală primară rămas la coarnele plugului se poate găsi într'un stadiu de intelență mai superior decât el. Recunoaște că duce un trai mai mulțumitor, că fața lui e senină mai de multe ori decât a sa, dar că e mai intelenț, niciodată.

Nota e de o nuauță cam grossieră, totuși cu puține observații pe marginea ei intrăm în sensul adevărat al intelenței. Există un echilibru între dorințele — sigur, potrivite, situației de plugar — și puțința de a-le satisface? Se găsește el în stare de a rezolva în favoarea sa toate piedecile — nimicuri, alături de ale liceului — ce se ivesc în cale? — Da. Ca atare el are șanse de a fi mai fericit decât colegul lui, actualmente impiepat, pentru care greutățile vieții cât și sarcinile noii apărute nu pot fi duse sau înlăturate cu ușurința cu care își rezolvă cel dintâiu pe ale lui.

Reținând fericirea ca un indice pentru succesul în viață — deși apare cu nuauțe diferite la fiecare rămânând în sinea însă aceiaș — putem spune că la primul e mai mare iar la cel de al doilea mai mică dacă e admisă o calculare graduală a fericirii. Succesul în viață nu e isvorât, însă, dintr'o situație, din cultura sau civilizație, ci din apacitatea mintală cu care individul vine pe lume. Situațiile, cultura, civilizația sunt oarecum atribute venite ulterior ca o încoronare a succesului. Succesul în sinea lui are ca determinat prin intelența. Fericirea presupune intelență; pentru păreri contrari «câmașa fericitului» din istoria unui țar le poate spune mult.

Intelența e înăscută, iar desvoltarea ei în cursul vieții se face în limita acestui element nativ; dovadă e menținerea coeficientului de intelență al unui individ în tot timpul vieții și existența documentată a legii variației intelenței. Contri-

buția experienței nu e decât materială, formală în foarte mică măsură.

Iată de ce gradul de inteligență poate fi mult mai înalt la un țăran simplu decât la un om al cărții; Universitatea din Upsala a declarat în anul trecut doctor honoris causa pe un țăran pentru o lucrare de filologie.

Speculând o nedumerire a cărei origine este ignorarea sensului adevărat al inteligenței și neputința de a pătrunde un pic lucrurile, adunând la un loc observațiile făcute, definiția e aproape dată: Capacitatea generală a «individului de a se adapta la noile sarcini și cerințe ale vieții» (Stern); «forma particulară de adaptare — fără a se confunda cu reacțiunile de moment sau cu deprinderile — în a cărei desfășurare distingem spirit de relație între datele experienței și în cazuri superioare cugetare asupra relațiilor» (Binet). Se observă la ambele definiții ale inteligenței câte o parte obscură: la prima geneza, iar la cea de a doua caracterizarea deplină a faptului socotit ca ceva dat. Alăturate însă în partea luminoasă, avem înțelesul adevărat al inteligenței: Capacitatea generală, înăscută, a individului de a se adapta cerințelor și sarcinilor noi ale vieții. Definiția lui Binet cuprinde implicit ideea genezei inteligenței: elementul hereditar.

Prin capacitate generală se înțelege totalitatea funcțiilor intelectuale; inteligența e o sinteză a acestor funcțiuni și că orice lucru rezultat dintr'o sinteză, prezintă caractere specifice lui, care nu pot fi reduse la niciunul din elementele componente: viața cu toate fenomenele ei nu poate fi găsită în niciunul din elementele anorganice care compun celula organică prin sinteză.

În acest punct corectează psihologia actuală vechile concepții asupra inteligenței și odată cu această corectură s'a deschis perspectiva celor mai frumoase observații în domeniul sufletesc, așa precum vom vedea cu altă ocazie.

Cu aceste precizări: inteligența e sinteza funcțiilor intelectului, de natură hereditară și are rostul de a adapta pe individ — e comportamentul adaptativ — se poate trece la considerații de ordin pur practic, pentru care a fost pusă problema și pe care le vom expune în împrejurări ulterioare.

Stărciu, 30 Mai 1933.

V. Pupuță
inv. stud.

MONOGRAFIA

Școlii primare de Stat din comuna Hurezul Mare, jud. Sălaj.

de Traian Cionfi
inv. dir.

— Urmează din No. 6. pag. 187 —

Peste o săptămână se reîntorc cu cărțile acasă.

Plata învățătorului era pe un an : 78 vici sau 19 cubule de bucate fără nici un ban.

La 10 Dec. se ține prima lecție, la care sunt de față 23 copii și 9 fete. Tot în această zi se invită autoritățile și oaspeții la sfințirea localului școlar renovat, făcută în ziua de 12 Dec. Iau parte la sfințire protopopul Pop Ștefan din Supurul Inferior și capelanul r. cat. din Beltiug Hézer George.

Obiectele de studiu erau : 1. Religie, 2. literile și scrierea română, 3. literile și scrierea ungurească, 4. cântările, 5. catechismul și biblia. Aritmetica pe semne a rămas uitată cu toate că aveau cărți de aritmetică. Scrierea se făcea cu litere cirile și numai în 22 Februarie 1848 s'a dispus învățarea literelor latine.

Din însemnările făcute de preotul Novac, reiese că inv. Pop Ilie nu era prea conștiincios, căci abuzând prea mult de beutură era mereu beat, și comitea multe greșeli în funcțiunea sa, fapt care i-a atras ura atât a poporului cât și a preotului, pedepsindu-l cu detragerea din leafă iar preotul însuși era nevoit să țină dânsul lecțiile în absența învățătorului. Pentru ușurința aceasta n'a mai fost angajat în al doilea an, căci după prestarea examenului i s'a abzis postul.

La acest examen au fost de față 25 băieți. Dintre cei mai buni, doi elevi au fost premiați de către preot cu câte o pereche de ciubote sau cisme, anume pe : Ciora Gligor și Ciuca Ioan iar ceilalți au primit turte de miere.

La examen au asistat și oaspeți. Elevul Ciora Gligor a ținut o vorbire de bineventare, eternizată în protocol în forma următoare :

«Domnilor, nevrednici suntem de ace ostenelă care vați luoat asuprăvi, ca să osteniți astazi la revederea și auzirea acestei probe a noastre, dein care se va vedé câtă inaintare am făcut in trecutul semestru intru invetiatura noue propusa, cu adânca inimei mulțumire vă mulțămim pentru acésta oste-

néla. Inse Domni (i) noști. și părinți (i) noști, ne rugăm ca pe puțințelele nôste știință, pe cari într-acest greu început ni le-am adunat, se nu ve mirați, checi și noi slabuși fiind nu multa comóra ne-am cascigat, și de veți vedé slabițiunile nôste se ne îndreptați și se ne ertați. Iara voi conșcolarilor aveți spéma (sperare) în Dumnedieu și vo straduiti cu cuvente curate și limpezi a arăta ce ați învetiat, spre mangaerea parinților și a mai marilor noștri pe cari pentru a lor priveghieri și osteneéle Dumnezieu spre mulți ani săi trăiasca. Mulți ani.»

După aceasta se dá pașaportul învățătorului Pop Ilie iar în urma lui se alege Dimitrie Marcuș care-și începe activitatea sub cel mai greu augur fiindcă tocmai în semestrul II-lea este mai crâncenă revoluția. Ungurii s'au răscolat în contra thronului și în contra Românilor, după cum zice Novacu în însemnările lui, iar agenții revoluției cutreierau satele ademenind populația la răsvrătire împotriva mai marilor lor spre a-i suprima. Bietul Novacu încă a fost dintre cei destinați la spânzurătoare și numai norocul l-a scăpat cu viață.

Iată aci însemnarea relativă la acest episod; luată din «cronic'a școlaria» a lui Mihalca Ioan: «Parochul Noac ca om cu știință superioară faciă de alți preoți sateni, și ca Român invapaiat, dorita aredicarea unei școle romane în Hurez, pe care a o duce la ajungerea scopului seu nobil de a învăța și cresce poporul serac materialmente dar și mai serac spirifualmente, a fost dorul său preoțesc. Din istoria școlară scrisa de el se véde cum a grigît el cu scuumpetate școla.

Insă pânăce poporul său român cu el dimpreuna se-au bucurat de progreșul școlei române hurezane, alții au fost cari se-au uitat cu ochii răi, pismăreși la școla română și pe sufletul școlei, adeca pe parochul Noac, în pisma lor ar fi voit a-l delatura, de nu a-l nimici definitiv. Parochul Noac a avut contrar mare în protopopolul său: Stefan Pop, în oficialii dominiali din loc, (și în vânzătorul de sare Verebélyi Iosif) cari din pismă față de el și din ură facia de tot ce e român, ca sobolul pe căi ascunse au subminat auctoritatea parochului Noac, care era aci se-și peardă vieția în acele zile de rescola a Ungurilor.

De după enarările adurmitului în domnul Stefan Pop fost paroch de Babța; Moise Sora Noac și acesta amintit paroch de Babța erau aieve destinați la epânzurătoare inse Noac ca

asesor comitatens prin un amic al său de mare influință la vice comitele și la șefii statariali (ca era statariu în rescôla din 1848—49) au izbutit să se pôta desvinovăți; ceace succedând, au fost eliberați ambii din temniță și scăpați dela mörte».

«Acele 9 zile de temniță a potut fi o grósnică tortură pe preotul Noac, care nu scia sigur decât i-va mai resări sórele fericirei sale séu döră va avé să apună și el ca un martir al chiamarei sale de preot român.

În temnița dela Careii-Mari cred că se-a rogat parochul Noac atât pentru sine cât și pentru poporul seu hurezan, pe care l'a iubit și a voit a-l ajutóra la sciință și bună stare. Spiritul său nobil și poetic cred că se-a avântat în sferele mai curate decât erau cele de jos în timpul răscoalei. Nu pot sci sigur aci în temnița de Careii-Mari séu în prinsórea sa dein Oradea Mare, dar în aceste doué locuri amare în careva a făcut poesia acésta ce o las se urmeze aci :

«Am rămas ca celce'n lume

E născut a suferi :

Și numai cu bunul nume

Dintre lupte a eși.

Am rămas bătut de sórte

Cu dușmani incunjurat

Intristat până la mörte

Și totuș n-am desperat.

Ved urzita ce-mi prepare

Venitoriu infiorat ;

O viétiă fórte amară

Și nu sciu cui ce am stricat.

Bateți venturi și fortune

Peste mine nencetat,

Că eu cred că toate-s bune

Câte sórtea mi le-au dat».

(Va urma).

SECTELE RELIGIOASE ȘI URMĂRILE LOR.

În afară de criza financiară, poporul nostru românesc mai trece, fiind la început, printr-o criză morală cauzată de diminuarea credinței care este sdruncinată de curențe străine dogmelor religiei creștine, asemănătoare cu torenții de apă care vin cu multă repeziciune și lasă după ce trec, urme care se îndreaptă cu mare greutate, dacă se mai poate. Slăbirea moralității care este condiționată în primul rând de reaua stare materială, este îndeplinită în timpul de față, de către sectele religioase.

Ele sunt niște asociațiuni de oameni cu aspirațiuni proprii, cu învățături deosebite, cu un cult propriu și cu o tradiție proprie, toate acestea contrare Bisericii creștine dela care s'au abătut. Invață în mod deosebit despre Dumnezeu, despre om și despre Biserică. Nu recunosc autoritățile bisericești, cultul icoanelor și al sfinților.

Sectarismul s'a ivit din timpul lui Luther care în urma conflictului cu Papa dela Roma, a tradus Biblia în limba germană din limba latină, ca să o citească tot poporul german, fiecare putând să-i înțeleagă învățătura singur. Din această libertate a interpretării Sf. scripturi s'au înțeles greșit unele învățături de carte cei cu o cultură insuficientă sau fără cultură și astfel s'a ajuns la rătăcirile ce sunt și astăzi în perpetuă practicare. Cei cari au format culte deosebite au răspândit învățăturile lor din Germania în Anglia, iar de aci au trecut în America, apoi în Ungaria și din aceasta la noi în țară, pela apus și pela răsărit din Rusia.

Problema aceasta a început nebăgată în seamă, acum se contează mult pe ea deoarece popoarele dușmane o întrebuițează ca armă de înfrângere față de popoarele dușmănite așa că într'un viitor, război și sectele religioase vor fi arme de luptă.

Dacă vom cerceta cu deamănuntul starea sufletului creștinilor noștri ne convingem că între locuitorii țării noastre, în care terenul este favorabil datorită celor deosebiți de nația românească, sunt câteva zeci de grupe de oameni rătăcite, unele mai puțin periculoase și foarte dezastruoase, așa încât statul trebuie să se îngrijoreze. Adventiștii reformiști, Naza-

rienii, Mileniștii, Inochentiștii, Chiliștii și Scapeștii sunt sectele care aduc decăderea țării noastre din punct de vedere național, moral și material.

Așa de pildă, Adventiștii reformiști susținuți în acțiunea lor de către Evrei, învață contra hrănirii cu carne de animale domestice, contra jurământului contra armatei și prin urmare contra apărării naționale. Pe de altă parte prin învățătura că Mântuitorul va veni în curând, cu toate că au mințit în două rânduri pe prozeliții lor, fac ca lumea să devie inactivă și prin aceasta omul așteptând ca să treacă și ziua și noaptea să se apropie sf. moarte, în toate ramurile activității economice se produce o stagnare sau un mers hibrid, având o consecință de degradare generală.

Nu sfânta scriptură învață așa, dar ei o explică în modul acesta, iar ca să-și precizeze exactitatea, scriu Biblia în sensul cum ei se explică și când îi ceri argumentarea și-o arată în cartea sfântă.

Mileniștii (studenții în Biblie) prin doctrina lor neînțeleasă de ei sunt împotriva a tot ceea ce este autoritate, propagând astfel indisciplina și totodată dezagregarea organizării noastre de stat. Ei spun că orice instituție și orice conducător este dracul pământesc. Tot asemenea Inochentiștii care s'ar putea egala cu comuniștii.

Cele mai periculoase și mai de temut sunt Chiliștii și Scapeștii, două secte de proveniență rusească care sunt în Basarabia și în Moldova. Deosebit de faptul că învățătura lor este potrivnică formii noastre de stat, sunt un mijloc puternic de corupțiune a bunelor moravuri. Când stai de vorbă cu un chilist îți spune bazat pe predica Rasputinilor, că întâi să păcătuiești și pe urmă să te pocăiești. Pentru aceasta cei cari fac parte din cultul lor practică o viață insuportabilă chiar de cel mai crud om și de cel mai pervertit. Părinții acționează memoria senzuală la ficele lor, iar fiii la mama lor. Ce este mai degradator ca acest fapt. Am văzut în Basarabia o progenitură de acest fel. Era un adevărat monstru. Însăși știința este contra acestei morale. Nici Scapeștii nu sunt departe de Chiliști, pentru că acestea sunt contra naturii omenești, deoarece după căsătorie la un an sau 2 își distrug oganele genitale. Când ajungi în Iași și mergi în dosul gării ca să iai o trăsură să mergi în oraș, ești întâmpinat de niște

birjari înalți, galbeni la față, slabi, lipsiți de barbă și vorbesc foarte nedeslușit fiind lipsiți de inițiativă proprie. Ceeace este mai caracteristic este îndoirea înainte de șira spinării. Aceștia sunt Scapeții.

Insă nu mai puțin periculoasă sectă, sunt Bapțiștii care spun să nu se închine la icoane, să nu intre în Biserică și să se boteze la 15 ani. Lor nu le trebuie popă, dar predicator da, nici semnul crucii.

Noi creștinii nu ne închinăm ca lumea antică la icoane ca la idoli, ci ne închinăm și suntem cu gândul la cel care-l adorăm sau venerăm. Primim taina botezului așa mici deoarece iurământul față de Dumnezeu ni-l luăm prin nași, urmând ca părinții să ne crească în acest spirit și așa mai departe.

Membrii acestor asociațiuni, rătăcite cu sufletul, sunt numai cei care au avut vre-o nemulțumire din partea organelor însărcinate cu păstorirea sufletelor. Privite din o latură psihologică, ajungem la constatarea că părtașii lor sunt persoane naive, snobiste și de cele mai multe ori inculte sau dacă mai au materie cenușie în creier sunt cel mult săraci cu duhul. Cea mai mare parte din membrii lor sunt numai gunoaiile disgrațiate de societatea omenească.

Ca mijloace de atracție întrebuințează atitudinea lor smerită, gesturile lor de convingere, uniforme de îmbrăcăminte muzici cu care cântă, coruri în care se cântă rugăciuni făcute de predicatorii lor cum și cărți ce cuprind pasaje din Biblie explicate după cum gândesc ei că e bine în raport cu învățătura lor, distribuind celor ce le acceptă ideile câte o Biblie adusă din țări străine, de obicei din Anglia sau din Germania, dându-le și câte o sumă de bani. De atunci înainte sunt frați și trebuie ca să-și mai câștige și ei alți frați. Totdeauna în vorbirile lor fac uz ca să atragă, numai de fapte extraordinare spre a înfricoșa pe auditori.

Toate sectele religioase prin organizarea lor și legăturile dintre ele și sectele din țările străine, sunt spionii țării. Ele vând interesele țării la străini fără ca să știe că săvârșesc o trădare. La aceasta le determină învățătura lor. Credința creștină este unicul factor permanent care unifică sufletele membrilor unei națiuni, este temelie Statului. Prin credința în Dumnezeu se simt oameni apropiați unii de alții,

legați între ei în primejdii și în nevoi. Mihai Viteazul prin semnul crucii în fața armatei, a câștigat victoria dela Călugăreni, iar Ștefan cel Mare datorită credinței lui și a ostașilor a câștigat strălucite izbânzi în războaie. Dacă credința în Dumnezeu este lanțul cel mai puternic de solidaritate în lupta vieții, atunci când această țârie ar lipsi la un popor, ar fi întocmai ca o corabie, în mijlocul mării, în plină furtună mergând acolo unde o duce vântul cel puternic. Fiind contra organizării statului, contra formii lui de conducere, contribuiesc la dezechilibrul sufletesc al oamenilor, la despărțirea în tabere oștile uneia alteia, deci la destrămarea noastră și atunci străinii care ne doresc rău, atât așteaptă ca să poată pune stăpânire mai repede pe noi.

Sunt în legătură, după cum vedem, cu străinii și mai cu seamă cu comuniștii a căror morală o practică toate sectele. În Rusia numai pe aceasta cale s'a ajuns la starea de astăzi. Numărul covârșitor de secte care a împărțit populația în tabere cu aspirații deosebite, a fost efectul a ceea ce se vede astăzi în acea țară. Odată un împărat a chemat pe fiii săi când era pe patul de moarte ca să spună cui se cuvine averea: Le-a dat un snop de nuele legate la un loc și le-a spus: «Cine va rupe acest snop acela va avea moșia». S'au căznit pe rând și nici unul n'a putut să-l rupă. Apoi l-a desfăcut și le-a dat câte o parte. Atunci ei le-au rupt. «Vedeți așa se va întâmpla cu voi dacă veți fi uniți sau neuniți în credință și fapte» Pe urmă împăratul a murit. Asemenea se va întâmpla și cu o țară desmembrată.

Fiind contra organizării statului, jurământului și armatei, sunt dușmane țării și apărării naționale. Viața lor așa cum o înțeleg este dăunătoare moralei și un mediu de pervertire. Luptă pe față contra Bisericii factorul principal al păstrării națiunii.

Pentru combaterea și nimicirea lor Biserica și școala să înceapă lupta prin conferințe etc., iar cărțile cu conținutul religios să fie puse în vânzare numai acelea ce au aprobarea Sf. sinod, ca să nu se mai otrăvească sufletele celor ce le citesc.

P. Buzescu.

Oamenii mari ai Sălajului.

SIMEON BĂRNUȚIU

(1808—1864)

Nu vreau și e imposibil a fixa în cadrele unui articol de revistă, viața, ideile și faptele uneia dintre cele mai mărețe figuri din trecutul Neamului, de care sunt legate frământările și evenimentele glorioase ale a. 1848 din Ardeal, care a fost Simeon Bărnuțiu.

Dar întrucât rev. «Școala Noastră» ține deschisă o pagină pt. «Oamenii mari ai Sălajului», ajungând în ordinea cronologică la S. Bărnuțiu, socotesc de bine a închina câteva rânduri acestui fiu al Sălajului și al întregului Neam.

Simeon Bărnuțiu a văzut lumina zilei în Bocșa-română, din părinții Ioan Bărnuțiu cantor învățător și Ana Oros fată de preot, la 21 Iulie—2 August 1808. A urmat cursurile școlii normale din Șimleu (1820) pt. ca la 1825 să sfârșească liceului piarist din Carei. În anul școlar 1825—1826 urmează cursul de filosofie din Blaj și între 1826—29 termină teologia din Blaj. În 4 Nov. 1829 e aplicat ca profesor de sintaxă la gimnaziul din loc până în 1831 când trece la catedra de filosofie și istorie, ocupând între timp postul de archivar consistorial și prefect de seminar.

În 1834—1839 funcționează ca notar consistorial, în care calitate a luat parte la dieta ardeleană din Sibiu, 1837, când se discuta unirea «părților». În 1839 este trecut din nou la catedra de filosofie.

Drumurile spre Carei, Blaj, cercetarea școlilor străine, audierea discuțiilor din dietă, i-au dat prilej lui S. Bărnuțiu, a frământa în inima sa durerile Neamului. Vasta sa cultură umanistă și filosofică l-au ajutat a judeca drept și fără reticențe. Iată-l de aci pe calea realizărilor practice, punându-și în joc însăși existența, începând dela atentatele și isgonirea sa din Blaj, continuând cu sfâșietoarele suferințe de mai târziu.

În Blaj propagă ideia de naționalitate; contra articolului dietal cu usul limbei maghiare, la conchemarea consistorului și corpului profesoral în ședință de către vicarul general S. Crainic, Bărnuțiu dictează protestul și care se înaintează în 1842 episcopului I. Lemenyi pt. a-l suținea în dietă.

Episcopul I. Lemenyi un maghiarofil, n'a vroit să înțeleagă senzul protestului, atunci Bărnăuțiu arata pe toate căile, prin presă, conveniri, despotismul clerical încuibat la Blaj care duce la ruinarea națiunii române și a bisericii române unite, cerând sinod.

În Joia patimilor 1843, la spălatul picioarelor, cei 12 teologi orânduți se împotrivesc; urmarea a fost că sunt eliminați și 46 apărători s'au aflat îndată, între cari era și S. Bărnăuțiu. — De aci a început urâtul proces cu episcopul, urmarea a fost că isgonirea sa din Blaj a rămas pecetluită. În toamna a. 1846 se înscrie la Academia filosofică-juridică săsească din Sibiu; cheltuelile împreunate cu întreținerea sa au fost mare parte acoperite de prietenii și foștii săi elevi: Avram Iancu, Iacob Mureșianu, etc. La Sibiu îl ajung evenimentele a. 1848.

Din Sibiu lansează, Simeon Bărnăuțiu, proclamația din 25 Martie 1848, care s'a răspândit ca fulgerul peste tot Ardealul. «Acum este ziua învierii. Să mergem, să răsturnăm piatra de pe mormânt; să deslegăm lanțurile milenare a națiunii române, pentruca să se ridice din pulbere și să viețuiască viață vecinică». Așa scria Bărnăuțiu în proclamația sa din 25 Martie și sfârșește: «Afurisit pe veci să fie Românul care va îndrăzni să facă uniunea, câtă vreme națiunea română nu va fi recunoscută ca națiune pofitică».

În adunarea dela Blaj (întâia) din Dumineca Tomii 18—30 Aprilie 1848, la glasul lui cuminte poporul și toți se întorc la casele lor și îi cheamă pe ziua de 3—15 Maiu 1848, zi îngăduită și de mai marii vremilor.

În conferința prealabilă din 2—14 Maiu, în catedrala din Blaj, la strigătul mulțimii: «să vorbească Bărnăuțiu», el ține acel celebru discurs care l-a făcut nemuritor în istoria frământărilor de desrobire a națiunii române din Ardeal.

La marea adunare din Câmpul Libertății, ideile lui devin a unui neam întreg, cele 16 puncte din rezoluția dela Blaj sunt de naștere din discursul său.

Pe Câmpia L. 40—50000 de Români rostesc după S. Bărnăuțiu, jurământul de fidelitate către națiunea română și împărat. După alegerea celor 2 Deputațiuni se alege Comitetul permanent având ca v. președinte pe S. Bărnăuțiu.

Comitetul se așează la Sibiu. În discuțiile din sânul acestui comitet, Iancu leagă o sfântă prietenie cu Bărnăuțiu. Pen-

tru Iancu cuvintele lui Bărnuțiu erau «sancte scripturi» (I. Pușcariu). Comitetul caută o apropiere cu Sașii, deși se desființează apoi, în taină rămâne și lucrează în sensul programului depe C. L., Blaj.

La Mihalț, din cauza disputei a dreptului de proprietate asupra unei livezi, se naște o încăerare între Români și soldații Săcui, în care 21 de țărani cad, parte morți, parte răniți.

Comitetul dela Sibiu anchetează cazul, guvernul nu recunoaște comitetul. În Sibiu încep arestările membrilor com.; S. Bărnuțiu scapă ca prin minune. Aceste agitări au provocat adunările dela Orlat (10 și 11 Sept.), Năsăud (13 și 14 Sept.) Blaj (16—25 Sept). La Blaj se fac încadrările în companii (1 sat), tribunate (10 sate) și prefecturi (100 sate). Revoluția se începe.

După adunarea din Blaj se institue un comitet de pacificațiune, de apărare, în frunte cu S. Bărnuțiu ca președinte. Poporul zicea acestui comitet «guvern românesc».

Comitetul de pacificațiune stabilindu-se la Sibiu, continuă lucrările de organizare militară și administrativă. Alegerile adm. pt. Blaj, le conduce însuși Bărnuțiu. Generalul Puchner, invită comitetul a lua act de suspendarea ep. Lemenyi și de numirea lui S. Crânic ca vicar provizor.

Doi mari inamici erau în acțiune: Bem dela V. și Săcui dela E. În 16 Dec. 1848, Generalul Bem era la Șimleu, continuând drumul spre Sibiu. În urma unor atacuri, Comitetul din Sibiu, expediază archiva la T. Roșu; Bărnuț se refugiază în Racovița la locot. David Urs, care-l ascunde.

Pe când Rușii chemați în Transilvania sosiau, Bem se afla la Ocna Sibiului. La 11 Martie 1848 seara, în urma a 4 atacuri, Sibiul cade. Bem ar fi stat cu drag de vorbă cu Comitetul, dar acesta începând dela ora 2 p. m. (11 Martie) s'a refugiat spre «țară». S. Bărnuțiu după ce întunecase prin frig și zăpadă a sărit peste ziduri și s'a refugiat spre Veștem unde îl ajunge Barițiu apoi o iau spre Tâlmăciu, Lad, Boița, Călimănești (aci întâlnesc pe nefericitul general Puchner), R. Vâlcea unde Bărnuțiu e arestat și scapă prin intervenția consulului austriac Huber din Galați. Bărnuțiu de aci pleacă (6 Iunie 1849) spre Smirna, Syra, Corsica, Triest iar la 23 Iunie ajunge la Viena unde a stat până în 2 Sept.

În Deputația care în Iulie cerea autodeterminarea națiunii române era și S. Bărnăuțiu.

În Septembrie se întoarce în Ardeal. Bărnăuțiu face apoi parte din delegația care în 4—16 Noembrie sosise la Viena, dar îmbolnăvindu-se grav el nu-și poate îndeplini obligațiunea și se duce pt. cură la Dresda. Din 23 Ian. 1850—19 Martie 1850 stă la cura Dr. Nicau în Kaltentcutgeben, dar în care timp ținea legături cu cei din Viena.

În Sept. 1850 în Viena, Bărnăuțiu semnează petiția pt. convocarea sinodului și alegerea episcopului, protestul contra amestecului primatului ungar și petiția pt. înființarea unei academii, filosofico-juridică românească. În 12 Sept. 1850 Bărnăuțiu este decorat.

Bărnăuțiu continuă studiile de drept la Viena, ascultând aci 3 trim., apoi la Pavia, unde la 1854 este promovat doctor în drept, bănește fiind ajutat de prietenii săi.

Întorcându-se spre casă, la chemarea ministrului Mavrogheni și la îndemnul lui August Treboniu Laurianu, pleacă peste Lemberg la Iași. «O cauză principală, care a înlesnit lui Bărnăuțiu plecarea din Patrie, trebuie căutată în lipsa de perspective demne și de libertate a cugetării supt domnia absolutismului» (G. Bogdan-Duică).

Incepe ca profesor de logică la liceu (Ian. 1855) și continuă (1856) la facultatea de litere și drept cu predarea filosofiei, dreptul ginților, public și constituțional, ocupând între timp funcția de inspector școlar, în locul lui Laurianu și de membru în consiliul școlar al Moldovei.

Simeon Bărnăuțiu aci a fost „un martir al datoriei și al lipsei de oameni vrednici să-i ușureze sarcina“ (G. B. Duică). Tot timpul șederii sale la Iași, cu sufletul era aproape de Ardeal, prin corespondență cu oamenii mai de seamă și cu nepotul său Ioan Maniu, se interesa de starea politică și culturală a Ardealului. În vara anului 1863 face o călătorie prin Ardeal.

Nervozitatea, împreună cu insomnie, în urma muncii istovitoare ce o desvolta, l-au pus la pat. Nepotul lui de soră, Ioan Maniu, se duce la Iași, la patul suferințelor marelui apostol.

Pela mijlocul unei Maiu a anului 1864, într'un hinteu mare, Bărnăuțiu în chinurile boalei sale se întorcea spre vatra

strămoșească. Ajuns pe «pământul făgăduinții», pe valea Almașului (Sălaj) în dimineața zilei de 28 Maiu, Bărnuțiu își dă marele său suflet în mâinile creatorului. Nepotul de-aci aducea spre Bocșa trupul neînsuflețit al marelui apostol și care a fost îngropat în 3 Iunie la Bocșa română.

Pe crucea ce străjuește mormântul său stă scris: «In memoria lui Simeon Bărnuțiu n. 1808—21 Iulie † 1864 16 Maiu, Fiii Selagiului», pe o parte: «Libertate, frățietate, egalitate și naționalitate» iar pe alta: «Poporul român ține minte de binefaceri și nedireptate».

În August anul acesta, împlinindu-se 125 de ani dela nașterea lui S. Bărnuțiu, Sălajul a peregrinat la mormântul său dela Bocșa. Dl revizor școlar al jud. Sălaj, D. Mărgineanu, a depus prinosul de recunoștință din partea învățătorimii sălăgene la mormântul lui, iar aci ne facem o pioasă datorie amintind într'o schiță biografică viața sa.

Supurul de sus, 15 August 1933.

BCU Cluj / Central University Ardelean I. Senioru.

BIBLIOGRAFIE :

1. Dr. C. Suciu, Corespondența I. Maniu—S. Bărnuțiu.
2. « Cum a fost pregătit 3-15 Maiu 1848.
3. G. Bogdan-Duică, Viața și ideile lui S. Bărnuțiu.
4. I. P. Lazar și D. Stoica, Schița monografică a Sălajului.
5. A. Papiu-Ilarianu, Istoria Românilor din Dacia sup.
6. G. Barițiu, Parți alese din istoria Transilvaniei.

Operele lui Simeon Bărnuțiu: Dreptul ginților, natural și pozitiv; Politica; Constituțiunile statelor principale; Antropologia; Psihologia empirică; Enciclopedia filosofiei teoretice. Logica; Metafizica; Estetica; Știința virtuții; Pedagogia; Istoria filosofiei, etc. din acestea unele au fost publicate, alte nu;

PAGINA FOLCLORULUI.

CÂTEVA CULEGERI FOLCLORISTICE

DIN COMUNA HUREZUL-MARE.

Redau mai jos câteva producții folclorice din comuna mea, respectând după putință felul de exprimare original. Se va vedea din ele varietatea modului de exprimare a sentimentelor ce cuprind sufletul la toate ocaziunile. Cred că aceste producții se vor găsi în diferite variante și pe alte sate. Tocmai aci ar sta marele merit al învățătorului care l-ar culege și l-ar pune sub ochii cercetătorilor, publicându-le. Ar face un serviciu neprețuit celor ce studiază unitatea sufletului românesc pe aceste plaiuri.

I. CÂNTECE DE DRAGOSTE.

<p>1. La tătă lumé-i ciudă
Pân'ce mă iubesc cu slugă,
Da' io zoala n'am ce face
Dacă mie slugă-mi place.
Mai bine-un slugă frumos
Ca ș'on gazdă zăhăios ;
C'a sluji o lună, doauă
Și ș'a face casă noauă,
C'a sluji un an o doi
Și ș'a lua car cu boi.</p>	<p>Sămâna-u-aș bosoioic
M'o lăsat cu mare foc.
Sămâna-u-aș cărăjele
M'o lăsat cu mare jele.
Auzit-am eri la moară
Că ș'a meu drăguț s'ânsoară.
Da nu-i baiu, insoare-se
Gându'lamine să-i sté
Nici la prânz să nu prânzască
Tăt la mine să gândească.</p>
<p>2. Cât oi fi ș'oi mai trăi,
Fată dă neamț n'oi iubi ;
Ce-oiu iubi una română
Că te ie sara dă mână ;
Și te duce în grădină
Și-ți-arătă florile
Bumbii și mărgelile.</p>	<p>4. Bade pân'ce m'ai lăsat
Nu ț'oiu da mare păcăt
Num'on an să zaci pă pat,
Și patru cară dă paie
Tăte să le faci gunoaie.
Când i gândi că ț-i bine
Noauă doctori lângă tine
Doi la cap, doi la picioare,
Doi te'ntrebe ce te doare,
Doi îți facă legătoare
Unui să te lecuiască ;
Polica nu te joiască.</p>
<p>3. Mi să mărită drăguța
Și-i rămâne grădinuța,
Și arată și grăpată
Numa'trabă sămânată.</p>	

5. Frumos bade trandafir,
Lasă-mă să rump on fir,
Rumpe-ți mândră cât-i vré
Trandafir d'în pana mé.

Tu li-i rumpe el a crește
Și tu mândră mai fetește
Că și io-i mai holtei
Pân'amândoi ne-om iubi.

II. BALADE.

Cântecul mălaiului.

Pă cel deal îndelungat
Mere an puiu dă mălaiu cald ;
Popa iapa ș' o'nșeuat
După mălaiu o alergat.
— Bună ziua mălaiu cald !
— Sănătos popă bărbos !
Cine amar în drum te-o scos ?
Că io dau și pripăjesc
Dă popa nu hălădesc¹⁾
— Intoarnă mălaiu nu te duce
Că te-oiu scâlda n lapte dulce,
Cu groștior²⁾ te-oiu murlui³⁾
Și cu brânză te-oi pumni.
— Ba io zo n'oi înturna
Că, când ai vindici⁴⁾ la casă
Da' mă țapi⁵⁾ tu pă su' masă
Și tragi tu masa pă mine
Dă mă faci tăt dă rușine,
Ma' că și io vă prind bine ;
Că vă umplu coșurile
Și vă satur galițale
Și vă fac o clisă⁶⁾ grasă
Să fiți tăt cu cinste n casă !

1) hălădesc — scap

2) groștior — smântână

3) murlui — acoperi

4) vindici — oaspeți

5) țapi — arunci

6) clisă — slănină.

Doina lui Vălean.

Frunză verde dă hirean
Asta-i hore lui Vălean :
Cându-i coale joi sara
Șapte mândre' l' aștepta
Cu pălincă încălzită,
Jumătate otrăvită.
Văleanu cum o gustat
La inimă i-o picat
Și acas' o alergat,
Pă maică-sa o străgat :
— Hai maică așterne-m' patu'
Că pe rău mă doare capu'.
— Spusu ț'am io Vălean țae
Că mândrile te-or pune bine!
— Nu m'or punc că m'o pus
Vai, bată-le Cel dă sus,
Cel dă susu-i Dumnezău
Vai bate-le-ar cât dă rău.
Cându-i coa' la mează-noapte
Văleanu trage pă moarte,
Cându-i coale câtă ziua
La Vălean clopotele-i sună.
Trageți clopote cu jele,
Plângeți surorile mele.
Frunză verde dă măr dulce
Pă Vălean la groapă-l duce
Frunză verde dă alun
Pă Vălean în groapă-l pun.

Am dat aceste câteva exemplare lirice și epice, mai caracteristice, mai sugestive. Trebuie să țin seamă de spațiul restrâns, de aceea am ales ceea ce am crezut mai bun, rămânând ca în numărul viitor să prezint câteva exemple de alt gen. Cei ce doresc să guste ceva frumos, îi rog să analizeze cu atențiune rândurile de mai sus și se vor convinge. Din parte-mi nu le doresc decât să mă imiteze.

Traian Cionfi

inv. dir.

CĂRȚI-REVISTE

— *Constantin Iencica*: „*Das-căli și elevi*“ (Antologie). Cluj, 1933. Această broșură este o continuare a antologiei „*Luminătorii satelor*“ publicată în anul 1928 ca îndemn pentru tinerii învățători ca să îndrăgească viața dela țară. Continuând firul de atunci, autorul dă astăzi, pagini din scriitorii noștri, cari au proslăvit munca dascălilor și au descris emoțiile sufletești ale elevilor în drumul lor pentru agonisirea merindei sufletești.

Aceste pagini sunt închinete învățătorilor pentru întărirea optimismului și a încrederii în rostul lor de astăzi și într'un viitor mai bun, atât al poporului nostru cât și al omenirii întregi.

Broșura se recomandă dela sine și ar trebui să nu lipsească din nici o bibliotecă învățăto-rească.

— *Elena Dr. Aciu n. Fabian*: „*Rosamunda*“, Șimleul-Silvaniei, 1933. Alegorie eucharistică în 4 acte și un tablou. Distinsa și mult apreciată autoare în șirul lung de teatro scriso pentru întărirea sentimentelor naționale, morale și religioase, îmbogățește acest gen de literatură populară cu o nouă perlă. Stilul ușor și clar în care este scrisă și subiectul din care se desprinde scopul final al omului: ridicarea către Idealul suprem, Dumnezeu, îi dau acestei lucrări caracterul cel mai important pentru a fi reprezentată cu demnitatea cuvenită pe scenele sătești

ca o puternică armă moraliză-toare a maselor sătești și un puternic stimulent de învioreare și reculegere religioasă.

O recomand cu toată căldura, pentru toate școlare și sătești. Eventualele îndrumări și dreptul de reprezentare se cere dela autoare Elena Dr. Aciu, profesoară Șimleul-Silvaniei.

(d. m.)

— „*Legende și povestiri*“. D-ș. Maria Mihălcescu (Mimoza) din București, cu domiciliul în Biserica Amzei (Piața Amzei), a editat pentru a fi citită de copii și adulți cartea „*Legende și povestiri*“. Ministerul recomandă această carte pentru premii școlare și vă roagă să comunicați la rând această recomandare școlarelor din județul Dvs.

Doritorii a procura cartea, se vor adresa librăriei Pavel Suru Calea Victoriei No. 73 din București, sau d-rei Mihălcescu pe adresa arătată mai sus,

— „*Protecția populației civile*“. D-l căpitan A. Călinescu, fost profesor de armament, cu domiciliul în București, strada Andrei Mureșianu No. 26, a editat cartea „*Protecția populației civile*“ contra atacurilor aeriene cu gaze, bombe explozive, incendiare și microbiene.

Ministerul recomandă această carte pentru bibliotecile școlare.

— „*Răsboiul României*“. D-l Ovidiu Hulea profesor la liceul

din Aiud, a tipărit pentru popor broșurica „Războiul României“ scrisă în graiul popular, prin care arată jertfa dorobanțului român. Ministerul apreciind că, această broșură este de mult folos atât elevilor cât și adulților, o recomandă pentru premiile de fine de an școalelor primare.

Comunicând acestea, vă rugăm a o recomanda la rând școalelor din circ. dvs. Costul unei broșuri osto de 3 lei. Doritorii a o procura se pot adresa dlui profesor Ovidiu Hulea, Aiud.

— „Pentru Țară, Neam și Rege“. Dl Nic. Corfosc, artist cu domiciliul în București, str. Vrancea No. 21, prin prelungirea Grivița, a editat în scop de propagandă culturală poemul „Pentru Țară, Neam și Rege“.

Ministerul recomandă, fără nici o obligație, această broșură pentru bibliotecile școlare.

— „Satul“, anul III, No. 32-33, lunile Iulie-August, revistă de cultură pentru popor, conținând un bogat material ce interesează viața satelor, din care notăm :

Andrei Udrea : Tineretul de azi și satul de mâine ; Prof. Dr. C. Michailescu : Higiena socială în România ; Ing. Al. C. Visarion : Inceputul aviației ; Dr. V. Cristea, G. Arion, Ionel Iordan, G. Nicolescu, Ing. Aurel Nicolae, Prof. Aurelia Simionescu, Ing. agr. D. M. Teodoru, G. Borea, Slepuhin Voinova, Vasile Draguș, Aurel Dinu, etc. Versuri semnate de Vasile Militaru, George Popa, Ion Turcanu și câțiva debutanți cu frumoase promisiuni. Folklor inedit, monografii, anecdote, epigrame,

snoave, jocuri, vești din țară, de peste hotare, răspunsuri, numeroase clișee, etc. care nu trebuie să lipsească din biblioteca oricărui cetățean care vrea să contribuie cât de puțin la ridicarea culturală a satelor noastre. — Redacția și administrația București, Prelungirea Polonă No. 13.

— *Revista „Cl. IV. B.“* (Curentul activ.) Scopul : Răspândirea metodelor active în educație și învățământ. — Caracterul îndoit al revistei : a) Prezintă educatorului viața metodelor, mecanismul viu al școalelor organizate după cerințele moderne, în baza experiențelor făcute la noi în țară. b) Este și revistă de copii. Servește copilului o literatură educativă ; îl stimulează la cercetări, îi dă sugestii la activități nobile și folositoare, îl îndeamnă să-și facă autoeducația. — Apare lunar (afară de lunile de vară). — Redacția : Partea I-a este scrisă de elevii cl. IV de experiență (secția băieți) dela școala pr. No. 4 Cluj, sub conducerea dirigintei clasei, directorul revistei.

Colaborare : În partea II-a se publică experiențele și realizările cologilor, descrise de elevi. „Pagina interesantă,“ etc. (partea III) redactată de adulți și elevi dela școlile secundare.

„Curentul activ“ se anexează numai exemplarelor abonate de părinți și corp. did. Materialul : Discuții și debatori cu privire la aplicarea învățământului activ. -- Ilustrațiuni : Fotografii trimise, mărimea : 9x12, activ concepute, artistic executate. Să prezinte idei originale, în-

făptuiri reale. etc. din clasă.

Abonamentul Intomiți lista elevilor, cari abonează revista pe un an școlar. Exemplarele abonate școala sau clasa le primește într' un singur pachot. Costul se achită înainte prin mandat. — Abonamentul făcut prin școli: anual 27 lei, pe jum. 14 lei. (Altfel: 36 lei pe an.) Directorii și diriginții claselor abonate primesc revista gratuit plus „Curentul activ“. Cl. IV B“ se poate cere și din caz în caz. Costul se poate trimite în plic, în mărci poștale.

Abonamentul activ pentru prietenii și sprijinatorii revistei 100 lei pe an. Asociațiile culturale, comitetele școlare, autoritățile pot sprijini acțiunea prin a abona un număr mai mare de revistă pentru elevii școlilor sărace. Pot contribui astfel efectiv la ridicarea nivelului învățământului românesc.

Redacția și Administrația: Cluj, IV. Str. Fântânele 55.

Dorim să vedem această revistă la elevii tuturor școalelor noastre din județ

— *Jocurile noastre naționale.*

Cercetătorul neobosit al folklorului nostru, d. G. T. Niculescu-Varone, ne-a dat încă o carte.

O bibliografie completă, începând cu Dimitrie Cantemir și terminând cu Profesorul G. Breazul, — bibliografie — la care — din modestie — numele d-sale n'a fost adăugat; câteva considerațiuni generale asupra importantei jocurilor naționale în creația poetică a poporului nostru, 32 de clișee (cele mai multe inedite), contribuie la îmbogățirea folklorului nostru coreografic. Prețul 20 lei.

Atragem atențiunea Onor. Corp Didactic, că la cursuala firmei noastre din Șimleu se află aceleași mărfuri ca și în centrala din Zălau, vânzându-se cu aceleași prețuri effine.

Librăria Luceafărul.

CRONICĂ. - INFORMAȚIUNI.

— **Congresul și adunarea generală a învățătorilor** — au avut loc la Cluj în zilele de 9, 10 Sept a. c. participând un număr de cca 4000 învățători. Învățătorii Sălajului încă au fost reprezentați în număr frumos.

Cadrele și atmosfera în care s'au desfășurat aceste serbări în capitala Ardealului, precum și competiția cu care s'au discutat și soluționat problemele puse în ordinea de zi dovedesc pedestalul înalt la care s'a ridicat corpul nostru dascălesc în viața Asociației generale, care are la conducere factori pricepuți și devotați misiunii pentru ridicarea culturală a păturilor țărănești.

Ne umple de mândrie demnitatea cu care se afirmă luptătorii culturii noastre naționale. Felul cum Asociația generală a pus lupta și o continuă pentru satisfacerea doleanțelor învățământului poporului și-a drepturilor profesionale, ne face să nădăjduim în izbândă deplină. Cu o singură condiție însă: Toți membri ei să fie pătrunși de spiritul de disciplină necondiționată și să facă zid puternic

în jurul vrednicului ei președinte *V. D. Toni*.

— **Propagandă culturală.** Studențimea universitară din Sălaj, constituită în Societatea Culturală „Sălăjană” Cluj a întreprins în vara aceasta o propagandă de culturalizare pe teritoriul județului nostru prin înființarea de biblioteci populare în toate satele. Pentru aprobarea acestor biblioteci și a materialului didactic dela „Casa Școalelor” au avut înaltul sprijin al dlui *Iuliu Maniu* președintele de onoare a Societății.

Până în prezent s'au distribuit vre-o 150 biblioteci populare satelor din jurul Zălăului, de sub poala Meseșului, Valea Almașului, Valea Agriului și a Someșului, din plasa Tășnad și jurul Șimleului.

Inaugurarea acestor biblioteci s'a făcut în cadre serbătorești, cari în unele locuri — cu învățători mai destoinici și cu suflet — s'au ridicat la rangul de serbători naționale.

Prima parte a campaniei culturale s'a început și încheiat cu două serbări pioase, vrednice de recunoștința Sălajului și-a întregii națiuni: La

6 Aug. prin comemorarea a 125 ani dela nașterea Marelui *Simion Bărnuțiu* în *Bocșa* și la 10 Sept. serbarea punerii pietrii fundamentale a „Casei Naționale Ion Maniu și a soției sale Clara Coroian” la *Bădăcin*. la aniversarea a 100 ani dela nașterea lui Ion Maniu.

Tinerimea universitară Sălăjană de sub conducerea președintelui Ionel Cioban e vrednică de toată lauda și recunoștința pentru aceste realizări. (d. m.)

— **Detășările pentru noul an școlar** — s'au făcut la Serviciul local în zilele de 3—6 Sept. a. c. întocminduse tablourile de Comisiunile constituite spre acest scop.

— **Cooperația școlară** — oferă cel mai vast câmp de activitate practică în instrucția și educația copiilor. Se observă și din reviste că această problemă a început să agite lumea pedagogilor dela noi și din străinătate. Colegii cari doresc a înființa pe lângă școalele lor astfel de cooperative școlare, îi îndemn cu toată dragostea de a cere statute (într'un ziar mai zilele trecute scria cineva că nu avem statute în acest scop) și informațiuni dela distinsul nostru coleg Ion Ciolan, Por-

cești-Sibiu, sufletul cooperației școlare dela noi.

— **Din principiile viitoarei reforme școlare.** Noul proiect de lege al învățământului primar prevede printre altele: înființarea unui calendar școlar cu vacanțe regionale, înființarea unui consiliu școlar regional și cultural, monopolul cărților didactice și școli superioare țărănești.

— **Se suspendă examenul de admitere în școalele normale.** Având în vedere marele număr de absolvenți de școale normale rămași fără posturi, ministerul instrucțiunii a hotărât ca examenul de admitere în cl. I-a să se țină numai la câteva școale normale. Elevi și eleve proveniți dela liceu nu se vor putea înscrie în nici o clasă a învățământului normal în anul școlar ce vine.

— **Anuarul învățământului primar.** Ministerul instrucțiunii a pus sub tipar anuarul învățământului primar, un volum de aproape 1000 pagini, care va fi de mare folos întregului corp didactic pentru că în el se va găsi oglinda întregului nostru învățământ primar. De aceea ministerul a crezut să-l impună tuturor învățătorilor fără

excepție dispunând să se reție prin state suma de 100 lei dela fiecare. Anuarul se va distribui la 38.266 inv., 2165 cond. grăd. și 1337 ma-eștri.

— **Ministerul de instrucție** a trimis tuturor organelor școlare primare anteproiectul de lege pentru reforma învățământului primar, proiectul de reformă al programei analitice, cu obligația să le discute. Observațiile ce se vor face vor trebui înaintate ministerului până la 1 Octombrie a. c.

Aceleași proiecte (au fost trimise și președinților asociațiilor învățătoresci județene, cari vor trebui să răspundă până la 10 Octombrie.

— **Școala de Agricultură** gr. I. din Șimleul-Silvaniei primește în cl. I. elevi de săteni cu 4 cl. primare și 13 au împliniți Cererile de primire se înaintează Direcției până la 25 Septembrie. Mai se va ține și examenul de admitere. Prospete și informațiuni se pot cere dela Direcția școlii.

— **Reparațiunea și curățirea localurilor de școală.** Toate primăriile și comitetele școlare au primit la timp dispoziții pentru punerea localurilor școlare în bune condi-

țiuni de funcționare până la 15 Sept.

Dirjecțiunile școlare vor raporta imediat Revizoratului școlar unde nu s'au executat aceste măsuri, menționând și motivele.

— **Apel.** Intrucât în anii din urmă s'a observat o abundență anormală de elevi porniți din mediul rural la școlile cu caracter teoretic (secundare, normale, etc.) dând astfel naștere la un număr apreciabil de șomeri intelectuali, pe deoparte, iar pe de alta parte, limitarea burselor și majorarea taxelor au adus pe unii părinți ai acestor elevi în stare de plâns, văzându-se la absolența fiilor lor datori cu zeci și chiar sute de mii lei, iar fiii în imposibilitatea momentană de a-și valorifica diploma obținută, nepunând ocupa posturile pentru care au fost pregătiți, facem un călduros **Apel**, rugând pe Dnii învățători, diriginți ai satelor noastre, de a îndruma pe elevii ce vor să urmeze mai departe, să se înscrie numai la școlile cu caracter practic (agricultură, meșteș, etc.) cari au fost atât de pregătite, în schimb de cari avem cea mai imperioasă nevoie.

— **Școala de agricultură de gradul I. din Șimleul-Silvaniei Jud. Sălaj. Condițiunile pentru admiterea elevilor**

1. Școlile de agricultură de gradul I. au de scop să pregătească gospodari destoinici cari să poată face o exploa-

tare mai rațională în gospodăriile proprii sau în cele particulare.

2. Durata învățământului este de 3 ani, cuprinzând învățământul teoretic și practica, ce se face la școală.

3. Absolvenții școlilor de gradul I. au dreptul la serviciul militar redus la un an.

4. Sunt admiși la examenul de intrare în clasa I-a numai tinerii, fii de sătenii în vârstă de cel puțin 13 ani, sănătoși, bine desvoltați, cari au absolvit 4 clase primare și ai căror părinți au o suprafață de teren corespunzătoare loturilor tip din localitate.

Dispesă de vârstă nu se admite.

Cei cari au absolvit cursul primar superior sau 2 clase secundare, ori un curs echivalent, pot fi primiți în clasa II-a pe bază de examen.

5. Cererea de înscriere, timbrată, se adresează direcțiunii școli respective până la 25 Sept. numai prin reprezentanții legali ai candidatului: părinți sau tutori, fie personal, fie prin poștă. Cererile prezentate, mai târziu, sau cu actele necomplete, nu se vor ținea în seamă.

În cerere se va arăta dacă tânărul candidează pentru burasă sau solvă.

Cererea va fi însoțită de următoarele acte:

- a) Extractul de naștere,
- b) Actul de cetățenie,
- c) Actul de revaccinare,
- d) Certificatul de absolvirea cursului primar,

e) Recipisa școlii pentru achitarea taxei de înscriere de 100 lei,

f) O declarație autentică, certificată de primărie, din partea părintelui sau tutorului prin care se obligă să plătească taxele cerute de școală și a restitui cheltuelile de întreținere suportate de Stat, în caz de retragere a elevului din școală, din vina sa.

g) Un certificat de situația materială, eliberat de percepția locală, în care să se arate terenul, precum și toată averea pe care o posedă candidatul sau părinții săi, nu numai în comuna de reședință, ci și în altă localitate, precum și impozitul global la care este impus candidatul sau părinții lui.

6. Examenul de admitere se va ține în localul școlii la 25 Sept., după examinarea medicală, care este eliminatoare.

Examenul de admitere este scris și oral, din următoarele materii: aritmetică și geometrie, citire, scriere și exerciții gramaticale, conform programului școlilor primare.

Proba scrisă este eliminatoare: vor fi almiși la proba orală, numai candidații cari vor obține la proba scrisă media generală cel puțin 6, fără a avea la una din lucrări o notă mai mică de 5.

Cei ce vor avea o medie generală mai mică de 5, vor fi respinși chiar dacă sunt locuri disponibile.

7. Elevii vor fi înscriși în clasa I-a pe temeiul exame-

nului de admitere și repartizați în următoarele categorii:

a) Elevi interni: bursieri, solvenți.

b) Elevi externi.

Repartizarea elevilor pe categorii se face după următoarele norme:

Numărul burselor se va stabili la fiecare școală de consiliul profesoral, după capacitatea financiară a școlii.

Bursele se vor distribui în ordinea clasificăției candidaților reușiți cu media generală cel puțin 7.

Elevii ai căror părinți au stare materială bună, nu pot fi primiți ca bursieri, oricare ar fi clasificăția lor la examenul de admitere.

8. Elevii interni vor avea în școală hrană, locuință, luminat și încălzit.

Taxă de solvă este de 3000

— **Demisie.** — Ministerul a aprobat, la cerere proprie, demisia din control pe ziua de 1 Septembrie 1933 a dlui subrevizor Simion Oros, urmând să-și reocupe catedra pe aceeași dată.

lei anual și se va plăti jum. la intrarea în școală și jum. la 1 Aprilie.

La intrarea în școală fiecare elev va depune o garanție de 400 lei, pentru acoperirea eventualelor stricăciuni ce ar cauza școlii. Această garanție se va completa de elev după fiecare imputare ce i s'ar face pentru stricăciuni. Ea se va restitui elevului, la terminarea școlii sau la retragerea lui definitivă din școală.

La intrarea în școală fiecare elev intern e obligat să aibă efecte de corp (3 schimburi complete) și efectele de pat (3 cearceafuri pentru plapumă și pat, 3 fețe de pernă) precum și un fereastrău, un cosor și un briceag pentru altoit.

9. Cursurile încep la 1 Oct.

Diracțiunea.

— **Intocmirea orarelor** se va face pe lângă respectarea principiilor didactico-pedagogice și în conformitate cu dispozițiunile art. 103-109 și 111 din Reg., înaintându-se spre aprobare până la 25 Sept. a. c.

Banca Populară „Invățătorul Sălăjan“ Zălau

Balanță de verificare

încheiată pe ziua de 15 Septembrie 1933.

No. curent	Denumirea conturilor	S U M E		S O L D U R I	
		Debit.	Credit.	Debit.	Credit.
		Lei	Lei	Lei	Lei
1	Cassa — — —	528468	491311	37157	
2	Asociați Capital social	916000	297400	618600	
3	Capital social — —		916000		916000
4	Taxe de înscrieri —		11300		11300
5	Dobânzi și beneficii		28791		28791
6	Cheltuieli de adm-ție		9597		9597
7	Imprumuturi — —	482100	35280	446820	
8	Salarii — — —	6000		6000	
9	Depuneri spre fructif.		146100		146100
10	Mobilier — — —	180		180	
11	Imprimate — — —	1934		1934	
21	Cheltuieli generale —	1097		1097	
		1935779	1935779	1111738	1111738

Prezenta balanță de verificare se certifică de noi.

Director, **D. Mărgineanu.**

Contabil, **V. I. Bălăneanu.**

Situație de Cassă

pe ziua de 15 Septembrie 1933.

Incassări cu Rp. No. 1—743 incl.

Plăți cu bon. No. 1—83 incl.

No. cont	In conturile	Sume		Din conturile	Sume	
		Lei	Lei		Lei	Lei
1	Asociați capital —	297400		1 Imprumuturi —	482100	
2	Taxe de înscrieri —	11300		2 Mobilier — —	180	
3	Capital social — —	916000		3 Salarii — — —	6000	
4	Dep. spre fructif. —	146100		4 Cheltuieli generale	1097	
5	Dob. și Beneficii —	28791		5 Imprimate — —	1934	
6	Chelt. de adm-ia —	9597				
				Totalul plăților Lei	491311	
				Sold la 15 Sept. 933	37157	
	Totalul incass. Lei	528468		Total Lei	528468	

Se certifică exactitatea și realitatea prezentei situații de cassă.

Director, **D. Mărgineanu.**

Cassier, **Petre Popescu.**

Buletinul Revizoratului școlar al jud. Sălaj.

(Circularele se vor înregistra imediat, comunica tuturor membrilor corpului didactic și executa întocmai.)

No. 6860--1933.

Dispozițiuni pentru deschiderea anului școlar și înscrierea elevilor.

CIRCULARĂ

Către toate școlile primare și de copii mici de stat și confesionale (particulare) din jud. Sălaj.

În vederea deschiderii noului an școlar atragem atențiune d-ilor Directori asupra dispozițiunilor cuprinse la art. 19—21 din lege și art. 27—40 din regulamentul legii învățământului primar. Dorind să se execute întocmai și cu cea mai mare conștiinciozitate toate dispozițiunile, din care subliniem cele ce urmează.

1. Directorii școlilor împreună cu comitetele școlare vor lua toate măsurile pentru efectuarea reparațiunilor și desinfecția localurilor de școală.

2. Membrii corpului didactic se vor prezenta la post până la 31 August a. e. cel mai târziu și înscrierile se vor face dela 1-10 Septembrie (Art. 19 din lege).

Despre prezentarea la post a tuturor membrilor corpului didactic, d-ii directori sunt obligați a raporta Revizoratului școlar în ziua de 1 Septembrie, menționând cu numele cari s'au prezentat și cari nu. Dacă vre-unul se prezintă, ulterior, se va raporta în termen de 24 ore.

3. Directorii și conducătorii școlilor, președinții comitetelor școlare și primăriile comunale vor publica în mod obișnuit în comună deschiderea școlii și termenul înscrierilor.

4. Directorii școlilor vor comunica până la 20 Septembrie Revizoratului școlar, îndeplinirea obligațiunilor referitoare la înscriere, arătând și rezultatul înscrierilor, vor fi amendați conf. art. 20 din lege, cu 500—1000 Lei.

5. Între 1—10 Septembrie toți părinții, tutorii cari își în-

scriu pentru prima oară copiii la școală, sunt datori să se prezinte cu copiii la direcțiunea școlii respective pentru a-i înscrie. Copiii cari au urmat anul școlar trecut sunt înscriși de drept și sunt supuși obligativității fără altă declarație din partea reprezentanților lor legali.

Părinții, etc. cari voesc a da copiilor lor instrucțiuni în familie sau în școlile particulare recunoscute de Stat, sau la o școală din altă circumscripție, sunt datori să depună la școala circumscripției de care țin declarație scrisă arătând institutul sau școala în care îi vor învăța sau că îi instruesc în familie.

Onor. Minister cu ord. No. 45096—1932; dispune că nu face nici o constrângere la înscrierea elevilor minoritari în școlile statului. Părinții sunt liberi să-și înscrie copiii conform legii.

6. Directorii școlilor vor înainta până la 20 Septembrie Revizoratului școlar, tabloul de copiii pentru cari s'a depus declarație că vor frecventa o școală particulară, o școală în altă circumscripție sau se pregătesc în familie.

7. Tot până la 20 Septembrie vor înainta statistica elevilor înscriși, conform modelului anexat la sfârșitul revistei pentru toate școlile din comună. De exactitatea cifrelor din tablou rămân răspunzători dnii directori școlari — în calitate de șefi ai recensământului din localitate, — vor îngriji cu cea mai mare atenție și conștiinciozitate executarea obligativității școlare, ca să nu se sustragă dela școală nici un elev. În cămunile unde nu funcționează școală de stat, statistica se va întocmi de directorul școlii confesionale, în localitățile cu școală de stat se va completa numai de direcțiunea școlii de stat pentru toate școlile din comună, pe un singur tablou.

8. Directorii școlilor particulare și ai școlilor publice din alte circumscripții vor comunica până la 20 Septembrie școlilor din circumscripția cărora au primit copiii, înscrierea acestora la școlile lor. În caz de neconformare se va aplica celor vinovați amenda prevăzută la art. 20 din lege.

9. Copii cari din diferite împrejurări n'au putut fi aduși la școală până la vârsta de 12 ani, nu mai pot fi înscriși la școala primară, ei obligați să urmeze școala de adulți.

10. Copii (începători) neînscriși la școala de bună voce până la 10 Septembrie se vor înscrie în 11 Septembrie, din oficiu, iar părinții copiilor neînscriși vor fi amendați cu 100—300 Lei conform art. 21 din lege.

11. Până la 15 Septembrie, directorii școlilor vor forma catalogul definitiv al școlii conform art. 39 din Regulament.

12. Înscirerea și începerea anului școlar la școlile particulare se vor face amăsurat dispozițiilor regulamentului pentru școlile de stat și în conformitate cu prevederile art. 89 din regulamentul pentru punerea în aplicare a legii învățământului particular.

Elevii neînscrise până la 10 Sept. la școala confesională se vor înscrie din oficiu la școala de stat în ordinea prevăzută la art. 39 din lege.

13. În baza art. 152 din regulament, directorii școlilor vor înainta necondiționat revizoratului școlar, în ziua de 11 Sept. a. c. lista tinerilor supuși obligativității învățământului adulților, grupați în secția I. II. conform art. 137 din regulament. În dreptul fiecărui obligat se va indica data nașterii și clasele terminate în cursul primar.

14. Învățământului complimentar (cl. V. — VII.) să i se dea atențiunea cuvenită și să nu se mai repete cazurile din anul școlar trecut, când școlile cu 2—3, învățători, din motive ușor de înțeles, n'au prezentat nici un elev la examenul de absolvire.

15. Cursurile școlilor primare și ale școlilor de copii mici încep la 15 Sept. a. c. art. 41 reg.).

Dată fiind importanța lucrărilor dela început, pentru asigurarea bunului mers al învățământului: apelăm la simțul de datorie și disciplină a tuturor membrilor corpului didactic primar, rugându-i să execute întocmai și în termen dispozițiunile prezentului ordin și să stea la chemare între orice împrejurări.

În pragul noului an școlar implorăm binecuvântarea lui Dumnezeu asupra muncii noastre dăscălești, dorind ca fiecare membru al corpului didactic din acest județ să stea neconținut la datorie, realizând progrese mai mari ca în trecut, învingând cu bărbăție toate obstacolile, pentru a se face vrednic de încrederea ce și-a pus în el Neputința și Patria.

Zălau, 20 Aug. 1933.

No. 6201—1933. **Circulară**, către toți membrii corpului didactic dela școlile primare de Stat din cuprinsul jnd. Sălaj. *Decernarea medaliei comemorative și diploma de onoare A. R. P. A.* Pentru ajutorul ce membrii Corpului didactic din județul nostru au dat întodeauna aviației naționale vi se decerne individual

medalia comemorativă și diploma de onoare A. R. P. A. Ca s'o primească rugăm pe fiecare să trimită cu mandat poștal suma de lei 40 (patruzeci) care sumă reprezintă costul confecționării și expediția, la adresa A. R. P. A. Asociația Română pentru propaganda Aviației București, Cal. Victoriei 86, scriind pe couponul mandatului foarte citit, numele, pronumele, comuna și județul și se vor primi imediat medalia și diploma conferită. Fiind această o deosebită distincție, sunt rugați toți D-nii membrii ai Corpului didactic, primar urban și rural, a proceda cum se arată mai sus.

No. 6381—1933. **Vizarea carnetelor C. F. R.** Onor. Ministerul Instrucțiunii cu ordinul No. 97.705—1933, ne face cunoscut că, pentru un mai serios control, decide ca viza carnetelor de identitate pe C. F. R. ale institutorilor și învățătorilor să se facă exclusiv numai de către Revizoratele școlare respective. In legătură cu aceasta reamintim dispozițiunile ordinelor noastre anterioare că, viza carnetelor se face la acest revizorat numai în ultima decadă a lunii ce precede trimestrul pentru care se solicită viza. (21—31 Dec. pentru trim. I; 21—31 Mart. pentru trim. II; 21—30 Iunie pentru trim. III; și 21—30 Sept. pentru trim. IV.).

No. 6772—1933. **Impiedecarea operei de maghiarizare.** Avem onoare a face cunoscut că, Onor Minister al Instrucțiunii cu ord. No. 106.471—1933 a dispus să se ia măsuri categorice că la începutul anului școlar 1933—34, școalele de stat să înscrie la secția Română, exclusiv pe toți copiii a căror obârșie e românească și cari în decursul timpurilor vitrege, prin diferite mijloace subversive, utilizate de preoții minoritari, cari doreau maghiarizarea Românilor au fost ademeniți și înscriși la școalele cu limba de predare maghiară și mai ales confesionale. Aceasta e o datorie „sfântă“ a oricărui Român, de a împiedeca opera de maghiarizare la care s'au dat și se dedau minoritarii. De executare întocmai, a prezentului ordin, facem personal răspunzători pe Dnii directori și pe unul fiecare dintre învățătorii școalelor de stat, sub urmările celor mai aspre sancțiuni disciplinare.

No. 6773—1933. **Interzicerea introducerii manualelor neaprobatе.** Onor Minister al Instrucțiunii cu ordinul No. 117.925—1933 ne face cunoscut că, fiind informat că în unele județe, învățătorii introduc cărți și caete neaprobatе de Minister, sau a căror aprobare a expirat, atragem serios atențiunea tuturor școalelor că le este interzisă aceasta abatere și în consecință se vor introduce numai acele cărți și caete cari figurează pe tabloul aprobărilor din anul curent.

No. 6877—1933. **Rotația învățătorilor la clase.** Cu ocazia controlului în anul școlar expirat, s'a constatat că, unele școale cu mai multe puteri didactice, nu se conformează dispozițiilor art. 123 din Regulament, de a aplica sistemul rotației la clase. În consecință, în interesul învățământului și al învățătorilor, dispunem aplicarea întocmai a dispozițiilor suscitatăului articol, aliniatul al III-lea „*Rotația parțială între învățătorii și învățătoarele claselor I și II și între clasele III-IV-a e obligatorie.*” În legătură cu aceasta, la școalele cu mai multe puteri, dispunem ca, conducerea claselor V-VII să o aibă exclusiv un învățător bărbat. De executare întocmai a prezentului ordin, facem personal răspunzători pe D-ni directori ai școalelor respective.

No. 6878-1933. **Omul de serviciu al școlеi.** Cu ocazia Controlului s'a constatat că, servitorii școalelor, angajați în condițiunile Art. 326 din Regulament, în majoritatea cazurilor, sunt întrebuințați de D-nii directori la lucrările lor personale — în gospodărie, — lucrările agricole, — etc. fără să fie bonificați cu nimic în schimbul acestor lucrări, de către directorii respectivi. Având în vedere că acest procedeu, de a-ți munci cineva fără nici-o remunerație, în bani s'au natură — este neuman și care în acelaș timp contribuie la diminuarea autorității și prestigiul ce trebuie să aibă conducătorii unor instituții de stat, punem în vedere celor vizați că, pe viitor este interzis cu desăvârșire a întrebuința servitorii școalelor la lucrările cu caracter personal. Nerespectarea prezentului ordin va atrage după sine înlocuirea din direcțiune.

No. 6702—1933. **Dispozițiuni privitoare la procurarea manualelor.** Comunicăm în cele ce urmează ordinul Onor. Minister No. 108784—1933 pentru conformare și executare întocmai, cu adaosul că rapoartele de executarea acestor

lucrăi se vor înainta Revizoratului necondiționat până la *data de 15 Octombrie a. c.* În vederea procurării cărților și rechizitelor școlare, școalele primare se vor conforma, în totul următoarelor dispozițiuni: Procurarea cărților și rechizitelor școlare se va face sau de Comitetul școlar sau de cooperativelor școlare sau de *consiliul școlar al învățătorilor școlii, cari prin această operațiune, vor pune bazele cooperației școlare acolo unde ea, până azi, n'a luat ființă.* Cei cari vor „și'n special elevii din orașe, sunt liberi să și le procure, singuri, din comerț, după listele afișate la școală. Comitetul școlar va fi convocat, în acest scop, între 1—20 Septembrie și va încheia un proces-verbal, motivat prin care să arate dacă își ia această sarcină, sau dacă o lasă în seama cooperativei școlare, ori a consiliului școlar. În cazul când își ia această însărcinare, va arăta detaliat în acel proces-verbal, cum înțelege să facă procurarea prin colectarea anticipată a sumelor dela elevi sau prin distribuirea cărților mai întâiu și apoi să colecteze sumele necesare. O copie depe acest proces-verbal a Comitetului școlar, se va înainta, cu adresă în regulă directorului școlii, spre a o duce la cunoștința Consiliului școlar respectiv. Ori care din cele trei reprezentanțe: comitet, cooperativă ori consiliul școlar vor face procurarea, ele își vor alcătui un dosar special al lucrării, care va cuprinde obligator următoarele: 1. Copia procesului verbal al Comitetului. 2. Copia procesului verbal ce-l va încheia Consiliul școlar, în ziua de 15 Septembrie, potrivit art. 37 și 30, din Regulamentul pentru Ad-ție interioară a școalelor primare rurale și urbane, fixarea listelor de cărți. 3. Un alt proces verbal al consiliului școlar, încheiat tot acum, prin care ei hotărâsc cum vor procura cărțile, ținând seama de hotărârea Comitetului și de faptul dacă au sau nu cooperativă școlară. El va cuprinde, pe aliniate, cele ce urmează: Lista de prețurile cărților și rechizitelor școlare, pentru fiecare clasă în parte, cu suma totală ce urmează a o aduce fiecare elev. Lista de colectarea sumelor dela elevi, în care trebuie să se cuprindă neapărat următoarele date: No. curent, data depunerii sumei, numele elevului, suma depusă în cifre și litere, semnătura celui ce a depus, elevul sau părintele. Aceste liste vor fi vizate obligator de întreg consiliul școlar. Consiliul alege un casier, dintre învățători, care va colecta dela ceilalți colegi, sumele colectate de ei zilnic, în clasa lor. Casierul n'are voie să înstrăineze nici o sumă din cele colectate sub nici o formă

și sub nici un motiv. Prin procesul verbal al consiliului, ori al Comitetului, când procurarea se face de comitet, se va stabili precis cum se va face procurarea. Dacă procurarea se face prin comandă poștală, transportul se va scădea din rabatul ce se acordă de librăriile furnizoare, justificându-se prin acte. Dacă procurarea se face prin un învățător delegat în acest scop, se va hotărî ca cheltuelile de transport să fie scăzute din rabatul acordat, justificând prin acte, bilet de tren etc. Procurarea cărților se va face prin justificarea celor procurate prin facturi timbrate legal, fără taxele de înregistrare, întrucât ea se face dintr'un fond colectat. Facturile vor trebui să fie detaliate, iar nu în mod vag „diferite cărți și rechizite școlare, în valoare de lei....“ Modalitatea folosirii rabatului se va stabili tot acum. Din el se vor acorda ajutoare elevilor lipsiți de mijloace, în cărți și rechizite, proporțional, pe clase, cu sumele colectate, putându-se ajuta și din alte clase, dacă numărul celor lipsiți de mijloace este mai mare în unele clase, decât în altele, având în vedere rabatul disponibil. Dacă din rabat rămân disponibilități, se vor procura rechizite pentru cooperativă, care vor fi vândute în cursul anului sau material didactic, cărți pentru bibliotecă, etc., în primul rând se vor ajuta cei săraci, cu rechizite și cărți. Cărțile distribuite celor săraci se vor justifica prin liste de distribuție detaliate, arătându-se numele celui ajutat, ce anume cărți și rechizite i s'au dat și valoarea lor, semnând de primire. Cărți distribuite celorlalți elevi, se vor distribui tot prin liste, semnate de întreg consiliul școlar și care vor trebui să cuprindă neapărat următoarele date: No. curent, numele elevului, clasa, data distribuirii, cărțile și rechizitele date, prețul total, semnătura de primire. Se vor mai afla la dosar deci: 4. Listele de colectarea sumelor pe clase. 5. Listele de distribuirea cărților elevilor, cari au adus suma. 6. Listele de distribuirea cărților și rechizitelor cu cari s'au ajutat acei săraci. 7. Situația folosinței rabatului. 8. Actele justificative de procurarea cărților și rechizitelor. 9. Actele justificative de cheltuelile de transport. 10. Situația recapitulativă care va cuprinde: Sumele colectate în fiecare clasă. Valoarea cărților procurate. Rabatul acordat. Valoarea cărților distribuite elevilor ce au adus bani. Valoarea cărților și rechizitelor este gratuit celor săraci. Totalul cheltuelilor de transport. Acestea trebuie să se soldeze între ele, în așa chip, încât sumele colectate și cele cheltuite, cu disponibilul rămas ce va fi vărsat

comitetului sau cooperativei, să fie acelaș. Această situație va fi trecută în procesul verbal ce consiliul școlar îl va încheia, la sfârșitul operațiunii. Organele de control sunt obligate, în inspecțiunile ce vor face în cursul anului, să se intereseze asupra felului cum s'au procurat cărțile și rechizitele școlare, notând acest fapt în procesul verbal de inspecție, verificând dosarul procurării cărților și rechizitelor, vizându-l și cerând sancțiuni împotriva celor găsiți în neregulă. Se vor totaliza la revizoratul școlar județean — pe școli — datele situații, cari vor fi înaintate Ministerului până la 1 Noemvrie a. c. — p. Ministru, I. C. Petrescu. p. Consilier, Director General, T. Teodorescu.

Revizor școlar:

D. MĂRGINEANU.

Comitetul școlar al jud. Sălaj.

No. 1064—1933.

OBIECT: Gestiunea fondurilor școlare.

Circulară

**către toate Comitetele școlare primare, dnii Notarii
și autoritățile administrative din județul Sălaj.**

Deodată cu retrimiteră bugetelor școlare verificate și aprobate pe exerc. 1933—34, în legătură cu ordinele circulare ale Com. școlar județean din anii precedenți reamintim pentru strictă observare și executare următoarele dispozițiuni:

1. Toate încasările și plățile, adică serviciul de casierie, se va face în mod obligator de Notarul comunal sau cercual — în calitate de perceptor comunal — care va ține contabilitatea, registre și archiva deosebită pentru fondul școlar. Notarul (perceptorul) va ținea următoarele registre obligatorii: 1) Registru Chitanțier pentru încasări; 2) Jurnal de casă și partizi de venituri și cheltueli; 3) Registru pentru înscrierea

recipiselor și a altor acte de valoare consemnate de comitet, comună, județ, etc. (Art. 45.)

2. La sfârșitul fiecărei luni Notarul (perceptorul) va înainta comitetului un extras copie din jurnalul de venituri și cheltueli din aceea lună. (Art. 47.)

3. Comitetul va ține din registrele de contabilitate: Registrul de bonuri sau ordonanțe de plată și un Jurnal cassa de venituri și cheltueli în care va trece încasările și plățile în fiecare lună în baza extrasului primit dela notar.

4. Nici o plată nu se poate face fără a avea acoperire bugetară la art. respectiv. *Dnii Notari vor putea face plățile numai în baza bonurilor (ordonanțelor) de plată emise de comitet și semnate de președinte și secretarul comitetului, purtând sigilul oficial.*

În ordonanța de plată se indică natura cheltuelii și art. din bugetul cheltuelilor.

Plățile făcute fără întrunirea acestor condițiuni se consideră făcute *în contul propriu* al Dlor Notari.

5. Pentru preîntâmpinarea cheltuelilor mărunte sau urgente, secretarul va păstra totdeauna la sine o sumă oarecare, ordonanțată pe baza unei încheeri a comitetului. La bonul de plată se va anexa o copie după această încheere. După cheltuirea acestei sume (firește, că numai în cadrul bugetului) secretarul va produce acte justificative în regulă după care i se va încredința o nouă sumă. (Art. 49.) Dacă suma s'a cheltuit la mai multe articole bugetare, actele justificative se vor cuprinde într'un borderou indicând sumele repartizate pe articole.

6. Pentru toate sumele cheltuite și ordonanțate, comitetul va lua acte justificative (chitanțe, facturi, conturi) în 3 exemplare: 1 exemplar timbrat legal și 2, exemplare copie. Actul justificativ original se va anexa la ordonanța de plată, iar copiile se păstrează de comitet. La sfârșitul exercițiului Notarul (perceptorul) va înainta comitetului toate actele justificative însoțite de ordonanțele de plată și un conspect din chitanțier de încasările avute în acel an.

7. Din fondurile alocate în bugetele școlare pe exercițiul 1933—34 nu se va putea achita nici o cheltuială înainte de a se achita subvenția către Comitetul școlar județean prevăzută la art. 4 cheltueli.

Deci prima plată ce se va face în contul acestui buget e contribuția de 15% către Comitetul școlar județean.

Suma aceasta se va vărsa cu declarație la percepție sau la Adm-ția Financiară.

În declarație se va indica titlul: „Contribuție către Com. școlar județean pe anul.....”

Nici în un caz nu se va plăti cu mandat poștal direct Comitetului școlar județean.

În cazul când nu s'ar respecta această dispoziție, *achitându-se mai înainte alte cheltuieli, dnii Notari, Președinții și Secretarii comitetelor* sunt și rămân deopotrivă rezponzabili.

8. Sumele înscrise la art. 9 și 10 cheltuieli, se vor consemna (fiecare separat) la Casa de Depuneri prin Administrația Financiară, pentru Casa Școalelor specificându-se titlul conform bugetului. Recipisele de vărsare se vor înainta direct Casei Școalelor, înaintând concomitent un raport Comitetului școlar județean cu indicarea sumei și No. recipisei.

9. *Dnii Notari sunt rugați să înainteze Comitetului școlar județean în termen de 15 zile un Tablou de sumele achitate comitetelor școlare aparținătoare circumscripției d-lor pe exercițiul 1932 (1 Ian. 1932—31 Martie 1933) cu specificarea:* 1. Cota de 14%; 2. Contribuția comunei peste cota de 14%; 3. Rămășițe din anul precedent; 4. Amenzi școlare și 5. Totalul. De aceste date avem absolută nevoie la verificarea gestiunilor.

10. Dnii secretari ai comitetelor școlare vor pune la dispoziția organelor de control, Registrele de inspecțiile școlare.

11. Dnii președinți și secretarii comitetelor vor verifica lunar — în ultima zi a lunii — la primărie, dacă din încasările făcute s'a achitat Comitetului școlar întregă cota parte din încasări. În caz contrar vor înainta imediat raport Comitetului școlar județean, arătând situația încasărilor.

Zălau, la 15 August 1933.

Președinte:
Ioan Deleu.

Secretar — Revizor școlar:
D. Mărgineanu.

Redactor rezponzabil: D Mărgineanu.

Tipografia „LUCEAFĂRUL” (propr.: G. Avram) Zălau, Telefon No 10.